

***Strategia Rozwoju Gminy Knurów
do 2030 roku***

***Projekt
do konsultacji***

Knurów, wrzesień 2021 r.

1.	Wprowadzenie.....	3
2.	Sytuacja społeczno-gospodarcza Knuruwa – kluczowe wnioski z diagnozy	5
	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	8
	RYNEK PRACY.....	11
	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ.....	13
	EDUKACJA I WYCHOWANIE	16
	OCHRONA ZDROWIA I POLITYKA SPOŁECZNA.....	17
	KULTURA, SPORT I TERENY ZIELONE	20
	GOSPODARKA KOMUNALNA	23
	GOSPODARKA MIESZKANIOWA	26
	AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA.....	27
3.	Ocena potrzeb rozwojowych	28
4.	Kluczowe trendy i tendencje wpływające na politykę Rozwoju Miasta Knurów.	33
5.	Realizacja polityki rozwoju Gminy Knurów w latach 2016-2020	33
6.	Ustalenia Strategii.....	36
6.1	Wizja i misja rozwoju Miasta Knurów.....	36
6.2	Cele strategiczne.....	36
6.3	Kierunki działań na rzecz realizacji celów	39
6.4	Uwarunkowania realizacji celów strategicznych	41
6.5	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.....	43
6.6	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	46
6.7	Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.....	46
6.8	Lokalne Obszary Strategicznej Interwencji wraz z zakresem planowanych działań.....	50
7.	System realizacji Strategii, w tym finansowanie i wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	53
7.1	Wdrażanie Strategii	53
7.2	Monitoring i ewaluacja	56
8.	Spójność z lokalnymi, regionalnymi, krajowymi dokumentami strategicznymi	60

1. WPROWADZENIE

Istotą strategii rozwoju lokalnego jest długookresowe kształtowanie przyszłości miasta poprzez **wytyczenie wizji, wybór priorytetów, celów strategicznych oraz koncentrację działań i zasobów na wiodących kierunkach działań**. Strategia ustanawia jednocześnie podstawy dla podejmowania kluczowych decyzji, tworzenia kolejnych opracowań szczegółowych i kreowania projektów o zasadniczym wpływie na rozwój lokalny. Dokument stanowi kontynuację strategii z roku 2016, która wytyczyła nową ścieżkę rozwoju Knuruwa. Analiza uwarunkowań i procesów rozwoju oraz oczekiwań mieszkańców wykazała, że wizja wyznaczona w **Strategii rozwoju Gminy Knurów do roku 2020** zachowuje swoją aktualność. Ponadto, wdrażanie strategii było poddawane cyklicznemu monitoringowi, który dostarczał możliwości wprowadzania bieżących korekt dostosowujących treść strategii i narzędzia jej wdrażania do zmieniającej się sytuacji. W rezultacie, prace nad nowym dokumentem sięgającym horyzontu roku 2030 można potraktować w dużej mierze jako aktualizację poprzedniej strategii. Skupiono się przede wszystkim na dostosowaniu do nowych uwarunkowań struktury celów i kierunków działań.

O konieczności aktualizacji zdecydowały przede wszystkim prawne i planistyczne uwarunkowania mające miejsce w otoczeniu Knuruwa. Wskazać tutaj należy konieczność strukturalnego dostosowania dokumentu do znowelizowanej Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Regulacje ustawowe określają również procedurę opracowania strategii, która została uwzględniona w przyjętej metodyce. Spośród uwarunkowań planistycznych należy podkreślić daleko idące konsekwencje jakie niesie nowy okres programowania w Unii Europejskiej, a także nowy system dokumentów strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym.

Jako fundamentalne zadanie strategii Knuruwa do roku 2030 jest podtrzymywanie innowacyjnego sposobu myślenia o rozwoju miasta poprzez odkrywanie niewykorzystywanych potencjałów i szans rozwojowych. Wyzwalanie i utrwalanie aktywności społeczności lokalnej wraz z niezbędną determinacją i konsekwencją działań strategicznych podejmowanych przez władze lokalne prowadzić będzie do intensyfikowania rozwoju miasta i generowania realnych, pozytywnych zmian odczuwalnych dla mieszkańców oraz innych podmiotów związanych z Knurówem.

Strategia jest dokumentem zawierającym syntezę różnego rodzaju wniosków diagnostycznych i wdrożeniowych; warto ją jednak traktować w sposób nieco szerszy, jako **platformę negocjacji i wymiany poglądów**. Strategia została sformułowana jako dokument porządkujący rozwój miasta oraz zapraszający do współdziałania wszystkie aktywne podmioty lokalne. Z tego względu, dla opracowania strategii przyjęto podejście opierające się na zasadach partnerstwa społecznego, którego rezultatem jest wzmacnianie szerokiej koalicji na rzecz stałego monitorowania, doskonalenia i wdrażania dokumentu.

Kształt strategii jest wynikiem ustalania wspólnych stanowisk między liderami rozwoju w mieście. W trakcie realizacji strategia będzie w podobny sposób ewaluowana i – ewentualnie – modyfikowana. Zakłada się, że zostanie zachowany wpływ mieszkańców na jej treść a wszelkie **proponowane o odpowiednim stopniu konkretyzacji i wysokim prawdopodobieństwie realizacji będą sukcesywnie wzbogacały zawartość dokumentu** lub będą rozpatrywane jako przedsięwzięcia wdrożeniowe. W tym znaczeniu strategia stanowi

stałą ofertę skierowaną do każdego z mieszkańców oraz podmiotów instytucjonalnych i biznesowych w mieście.

Funkcją diagnostyczną tak rozumianej strategii jest w pierwszym rzędzie **zidentyfikowanie, przeanalizowanie, zinterpretowanie i zrozumienie mechanizmów wpływających na rozwój miasta**, zaś konsekwencją strategii jest zapanowanie nad tymi mechanizmami. Przejawem tych funkcji są zatem:

- usystematyzowanie wiedzy o mieście,
- komunikacja z mieszkańcami i otoczeniem,
- umiejscowienie miasta w otoczeniu,
- wybór priorytetów rozwojowych,
- wskazanie skutecznych ścieżek dochodzenia do wyznaczonych priorytetów i celów,
- nakreślenie ram dla programów i projektów rozwoju miasta,
- podział odpowiedzialności pomiędzy podmiotami lokalnymi.

Sformułowana strategia kolejny etap partnerskiej drogi na rzecz świadomego i systemowego przeobrażania miasta Knurów. O wartości użytkowej strategii decyduje przede wszystkim prawdopodobieństwo jej realizacji i osiągnięcia założonych efektów. Dlatego przy ustalaniu metodyki, realizacji prac analityczno-koncepcyjnych, a także w trakcie opracowania dokumentu dołożono wszelkich starań, aby nie doszło do pominięcia żadnego z istotnych aspektów dotyczących sposobu formułowania strategii, zakresu merytorycznego strategii, czy formy dokumentu. Faktem oczywistym jest, że efekty strategii dla rozwoju miasta płyną nie tyle z formalnych zapisów zawartych w dokumencie, co z determinacji w ich wdrażaniu. Tym niemniej zawartość merytoryczna strategii oraz jej konstrukcja logiczna muszą charakteryzować się szeregiem niezbędnych cech pozwalających na sprawne przełożenie dokumentu na realne działania. Prezentowana koncepcja – zarówno, jeżeli chodzi o treść i układ dokumentu, jak i proponowaną strukturę wdrażania – spełnia pewne z góry określone warunki, które powinny cechować wszystkie dokumenty o charakterze strategicznym. Należą do nich przede wszystkim:

- kompleksowość spojrzenia, polegająca na oderwaniu się od myślenia sektorowego na rzecz myślenia terytorialnego oraz na łączeniu różnych aspektów rozwoju lokalnego, poszukiwaniu synergii pomiędzy różnymi funkcjami i działaniami realizowanymi w mieście,
- rozpatrywanie miasta jako spójnego systemu, na który składają się poszczególne dzielnice/części miasta oraz wszelkie podmioty – formalne i nieformalne, grupowe i indywidualne – działające w Knurowie,
- ujmowanie procesu rozwoju lokalnego w powiązaniu z otoczeniem: w relacjach z sąsiednimi gminami, powiatami, Metropolią, regionem i otoczeniem ponadregionalnym,
- przyjęcie długofalowej perspektywy planowania, ograniczanie doraźności w podejmowanych działaniach, myślenie o trwałości rozwoju i tworzeniu podstaw dla ciągłego i zrównoważonego rozwoju miasta,
- stworzenie podstaw dla wykonania kolejnych opracowań niezbędnych w strukturze zarządzania strategicznego: strategii funkcjonalnych, programów, przedsięwzięć wdrażających wizję strategiczną.

Przyjęte założenia metodyczne opierające proces formułowania i wdrażania strategii na zasadach partnerstwa, wsluchiwanie się w oczekiwania społeczności lokalnej stanowią podstawę dla stworzenia

trwałej, stojącej ponad podziałami politycznymi koalicji na rzecz rozwoju Knuruwa. Umożliwiają też wykreowanie stabilnej bazy dla długofalowego rozwoju przy zachowaniu kluczowych wartości społeczności i lokalnej racji stanu. Jednocześnie, biorąc pod uwagę horyzont czasowy opracowywanego dokumentu i rosnącą dynamizację zmian zachodzących w otoczeniu, koniecznym jest ustalenie i wdrożenie mechanizmów umożliwiających elastyczne dostosowywanie strategii do zmiennego kontekstu rozwojowego. Dotyczy to zarówno treści strategii jak i ścieżek jej wdrażania. Tak rozumiana strategia to koncepcja stale modyfikowanego działania w zgodzie ze zmieniającymi się uwarunkowaniami rozwoju, tworząca bazę wspólnego działania dla podmiotów lokalnych i określająca pozycję samorządu w rozwoju lokalnym.

Realizacja strategii będzie następowała w układzie wielopodmiotowym. Należy zauważyć, że fundamentem strategii są oczekiwania lokalnych interesariuszy (mieszkańców oraz innych podmiotów lokalnych takich jak przedsiębiorcy, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu itp.) W wykonanej diagnozie uwzględniono także wyzwania, jakie niesie ze sobą bliższe i dalsze otoczenie miasta. Potencjalni mieszkańcy, inwestorzy, organizacje pozarządowe oraz inne gminy stanowią również istotną grupę odbiorców niniejszej strategii.

Przedstawione powyżej założenia metodyczne zmierzały do tego, aby strategia udzielała odpowiedzi na następujące główne grupy pytań:

- Jakim miastem powinien być Knurów w roku 2030, czym powinien się charakteryzować, jakie są oczekiwania mieszkańców i innych podmiotów wobec miasta, jaka wizja rozwoju będzie motywować lokalne podmioty do działania?
- Jaką pozycję powinien zająć Knurów w swoim otoczeniu metropolitalnym, (regionalnym, krajowym i międzynarodowym)?
- W jakim kierunku powinno się rozwijać miasto w wyznaczonym horyzoncie czasowym, aby zrealizować założoną wizję, jakie należy przyjąć priorytety, w których punktach kontynuować dotychczasowy model rozwoju, a gdzie wprowadzić zmiany i innowacje?
- Jakimi środkami i w jaki sposób należy realizować założone cele? Jakie projekty realizować i w jakiej kolejności?
- Jakie przyjąć zasady wdrażania dokumentu? Jaki powinien być harmonogram jego realizacji?

Udział podmiotów lokalnych w pracach nad strategią powoduje, że autorstwo wypracowanych rozwiązań należy przypisać wszystkim osobom i instytucjom, które dzieliły się swoją wiedzą i pomysłami w procesie konsultacyjnym. Efekty wdrożeniowe zależą od uznania strategii przez społeczność lokalną za własny plan działania oraz podtrzymywania aktywności i współpracy mieszkańców, podmiotów gospodarczych, organizacji obywatelskich oraz przedstawicieli innych środowisk z terenu miasta.

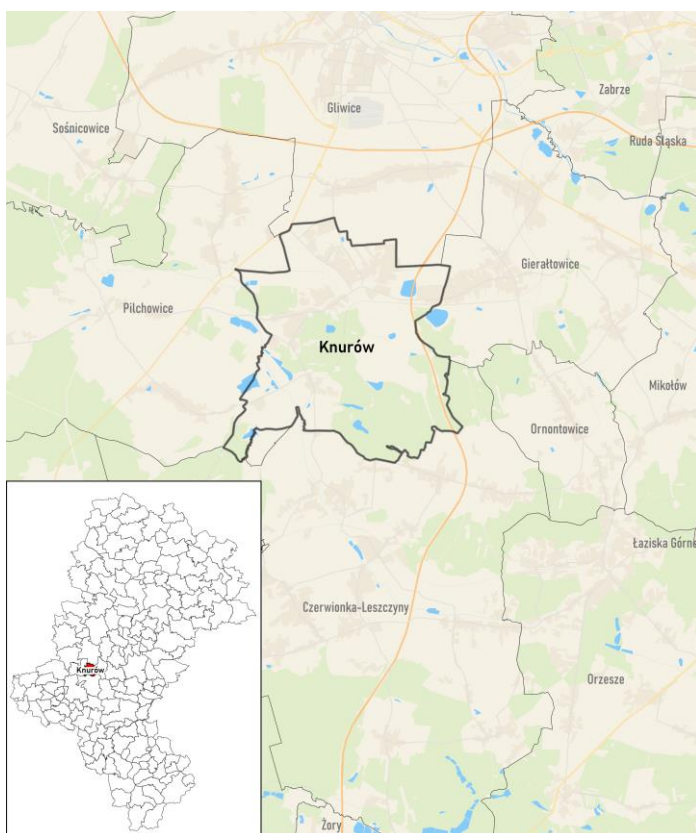
2. SYTUACJA SPOŁECZO-GOSPODARCZA KNUROWA – KLUCZOWE WNIOSKI Z DIAGNOZY

Knurów to miasto o powierzchni 33,95 km² położone w województwie śląskim w powiecie gliwickim. Powierzchnia gminy Knurów (33,9 km²) stanowi 5,16% powierzchni powiatu gliwickiego i 0,27% powierzchni województwa śląskiego. Łączna długość granic okalających Knurów wynosi około 37,5 km i graniczy ona z pięcioma gminami:

- miastem na prawach powiatu Gliwice – od północy,
- gminą wiejską Gieraltowice – od wschodu,
- gminą wiejską Ornontowice – od wschodu,
- gminą miejsko – wiejską Czerwionka – Leszczyny – od południowego – wschodu,
- gminą wiejską Pilchowice – od zachodu.

**Korzystne
położenie**

Rysunek 1 Położenie Knuruwa

Od 2017 roku należy do Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Knurów został zdelimitowany jako część Metropolii Górnośląskiej oraz jako ośrodek uzupełniający dla ośrodków wzrostu.

Przestrzennie miasto jest bardzo dobrze skomunikowane. Leży ono niedaleko węzła autostradowego Gliwice Sośnica łączącego autostradę A4 relacji Zgorzelec - Korczowa z autostradą A1 relacji Gdańsk - Gorzyce, a w obrębie miasta usytuowany jest węzeł autostrady A1 o nazwie Knurów. Ponadto, miasto posiada bezpośrednie połączenie komunikacyjne z drogą krajową DK 78 relacji Gliwice – Rybnik – Chałupki, a przez teren Knuruwa przebiegają dwie drogi wojewódzkie DW 921 relacji Zabrze – Kuźnia Nieborowska oraz DW 924 relacji Czerwionka – Kuźnia Nieborowska. Sieć infrastruktury transportowej

**Rozwijająca się
współpraca
terytorialna i
międzynarodowa**

przebiegająca przez gminę oraz w jej niedalekim sąsiedztwie wpisuje się w Transeuropejską Sieć Transportu (TEN-T). Jest to sieć transportu drogowego, kolejowego, powietrznego i wodnego stworzona w celu zapewnienia spójności kontynentu europejskiego. Na jej funkcjonowaniu i realizacji opiera się polityka transportowa UE, a jej celem jest stworzenie infrastruktury niezbędnej do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego Unii Europejskiej (UE).

Knurów realizuje wspólne działania w ramach współpracy międzynarodowej z trzema miastami europejskimi:

- Svit na Słowacji
- Kazincbarcika na Węgrzech
- Česká Třebová w Czechach

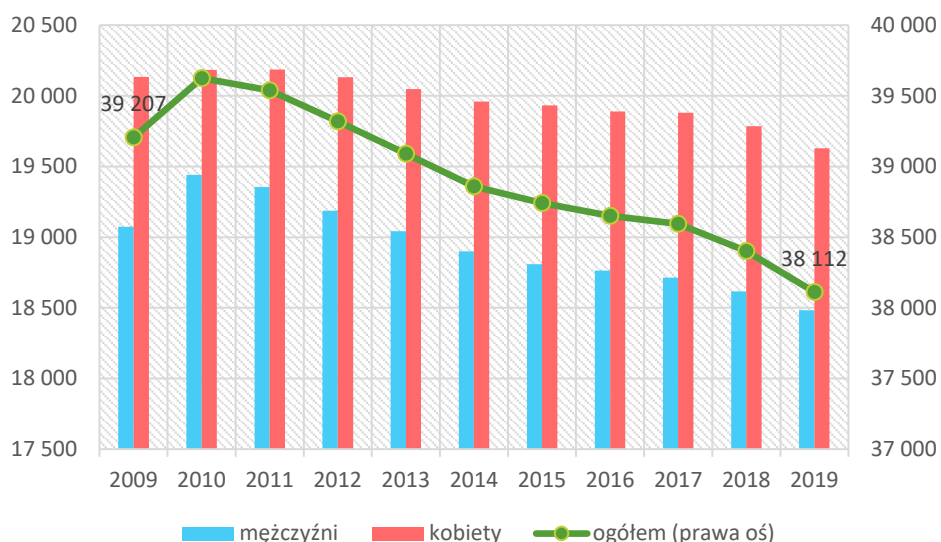
Tematami wspólnej współpracy są m. in.:

- wzajemne wizyty zespołów piłkarskich i udział w rozgrywkach poza granicami kraju,
- wspólne imprezy sportowe i kulturalne,
- wizyty zespołów folklorystycznych,
- prezentacja lokalnych przedsiębiorców na zagranicznych targach,
- wymiana wzajemnych doświadczeń pracowników oświaty,
- wymiany szkolne,
- integracja europejska,
- kultura,
- sport,
- edukacja,
- wymiana młodzieży.

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

W 2019 roku Knurów liczył 38,1 tys. mieszkańców, a jego gęstość zaludnienia wynosiła 1123 os/km². Większość społeczności stanowią kobiety – 51,5%. W przeciągu ostatnich dziesięciu lat populacja miasta skurczyła się o 2,8% tj. ubyło 1,1 tys. osób, a zgodnie z panującymi tendencjami proces depopulacji w następnych latach będzie się pogłębiał.

Wykres 1 Liczba ludności w Knurowie w podziale na płeć w latach 2009-2019.

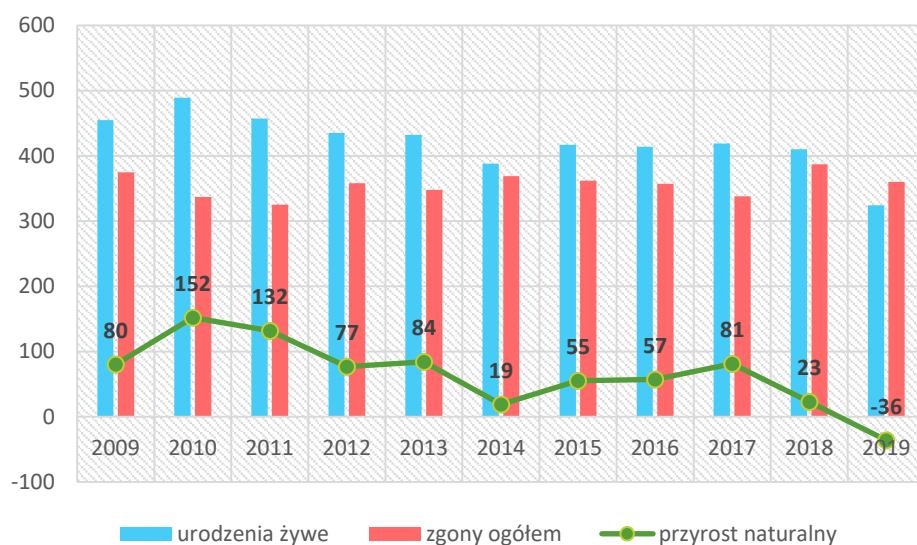
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Spadek ludności jest wynikiem ujemnego salda przyrostu naturalnego oraz salda migracji. Liczba urodzeń żywych od 2010 roku (za wyjątkiem roku 2015) systematycznie spada. W 2010 roku zanotowano 455 urodzeń, natomiast już w roku 2019 było ich 324. Bardziej zmienne wartości na przestrzeni lat przyjmuje liczba zgonów, generalnie jednak obserwuje się tutaj stosunkowo duży wzrost w odniesieniu do roku 2011 (325 zgony w 2011, 360 w 2019 roku). Efektem tego jest zmniejszający się z roku na rok przyrost naturalny, który w 2019 roku po raz pierwszy osiągnął wartość ujemną i wyniósł -36 osoby.

**Pogarszająca się
sytuacja
demograficzna**

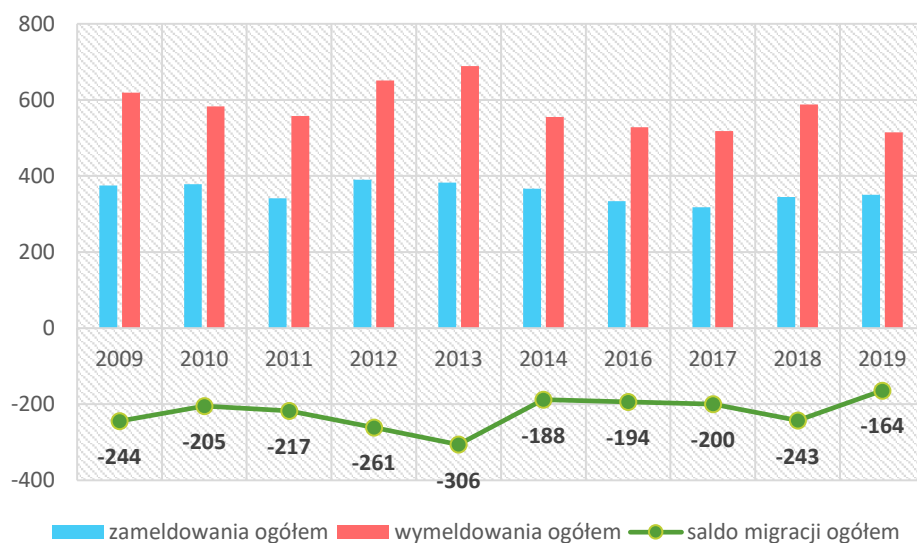
W przypadku migracji miasto charakteryzuje się stale utrzymującym się ujemnym saldem. Średnio co roku w wyniku przeprowadzek z miasta ubywa ponad 200 osób. Wprawdzie saldo w 2019 roku analizując ostatnie dziesięciolecie osiągnęło najniższą ujemną wartość (-164), jednak nadal jest ono stosunkowo wysokie i wpływa istotnie na spadek liczby ludności Knurowa. Prawie w całości odpływ ludności następuje w wyniku ruchu wewnętrznego (tj. do innych gmin, powiatów, województw). W 2019 roku w wyniku takiego działania miasto opuściły 503 osoby, natomiast zameldowało się 346 osób. Migracja zagraniczna stanowi bardzo znikomy odsetek. W analizowanym okresie 12 osób wyprowadziło się za granicę, natomiast 5 osób zameldowało się z zagranicy.

Wykres 2 Liczba urodzeń żywych, zgonów i wielkość przyrostu naturalnego w Knurowie w latach 2009-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Wykres 3 Zameldowania i wymeldowania ogółem oraz saldo migracji w Knurowie w latach 2009-2019.

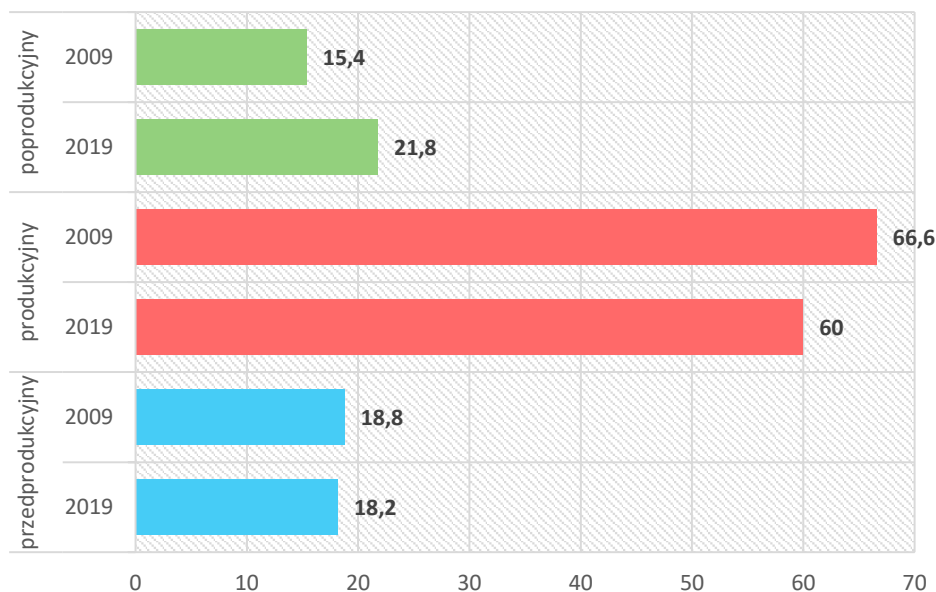

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Bardzo niekorzystnie kształtuje się struktura wiekowa ludności Knurowa. W 2009 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 18,8%, natomiast już 10 lat później 18,2%. Podobnie spadła liczba ludności w wieku produkcyjnym: z 66,6% w 2009 roku do 60,0% w 2019. Wzrosła natomiast liczba seniorów – z 15,4% do 21,8%. Odsetek osób w wieku 65+ w 2019 roku wyniósł 18%. Spowodowało to znaczny wzrost obciążenia demograficznego w mieście. W 2009 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosiła 77,3, natomiast w 2019 aż 119,6. Zjawisko starzenia się społeczeństwa zauważa się także na zaprezentowanej poniżej piramidzie wieku i płci. Coraz mniejsza liczba młodszych roczników w

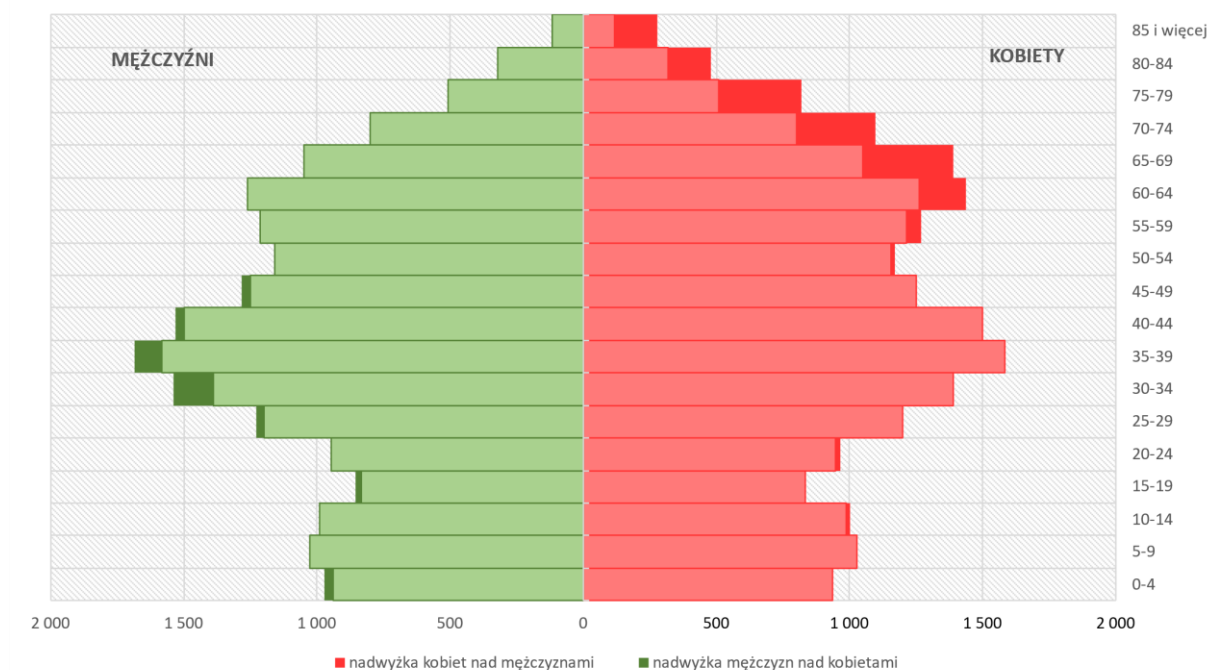
połączeniu z przechodzeniem w coraz wyższe grupy wiekowe osób z tzw. wyzów demograficznych powoduje stopniowe starzenie się społeczności miasta.

Wykres 4 Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w ludności ogółem w Knurowie w latach 2009 i 2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Wykres 5 Piramida wieku i płci dla Knuruwa w roku 2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

W odniesieniu do podobnych miast zlokalizowanych w niedalekiej odległości, Knurów charakteryzuje się największą gęstością zaludnienia oraz najwyższym ujemnym saldem migracji (znacznie przewyższającym średnią wojewódzką). Spadek liczby ludności w ostatnich dziesięciu latach zbliżony jest do średniej wojewódzkiej, natomiast przyrost naturalny jest nieco wyższy niż średnia dla całego powiatu. W stosunku do miast powiatu mikołowskiego stosunkowo wysoko kształtuje się wskaźnik obciążenia demograficznego.

Tabela 1 Wybrane charakterystyki dot. zjawisk demograficznych dla wybranych miast: Knurów, Pyskowice, Łaziska Górne, Mikołów, Orzesze oraz powiatu gliwickiego i województwa śląskiego¹ w 2019 r.

	<i>Gęstość zaludnienia</i>	<i>Spadek liczby ludności 2009- 2019</i>	<i>Wskaźnik obciążenia demograficznego²</i>	<i>Przyrost naturalny na 1000 ludności</i>	<i>Saldo migracji na 1000 ludności</i>
<i>Śląskie</i>	366	-2,7%	136,0	-2,49	-1,04
<i>Powiat gliwicki</i>	174	1,3%	117,8	-0,74	1,58
<i>Knurów</i>	1 123	-2,8%	119,6	-0,94	-4,28
<i>Pyskowice</i>	597	-3,2%	142,3	-0,71	-0,76
<i>Łaziska Górne</i>	1 106	0,5%	112,3	-1,03	-2,87
<i>Mikołów</i>	518	5,2%	113,4	-0,49	5,26
<i>Orzesze</i>	253	11,0%	93,7	0,67	11,26

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

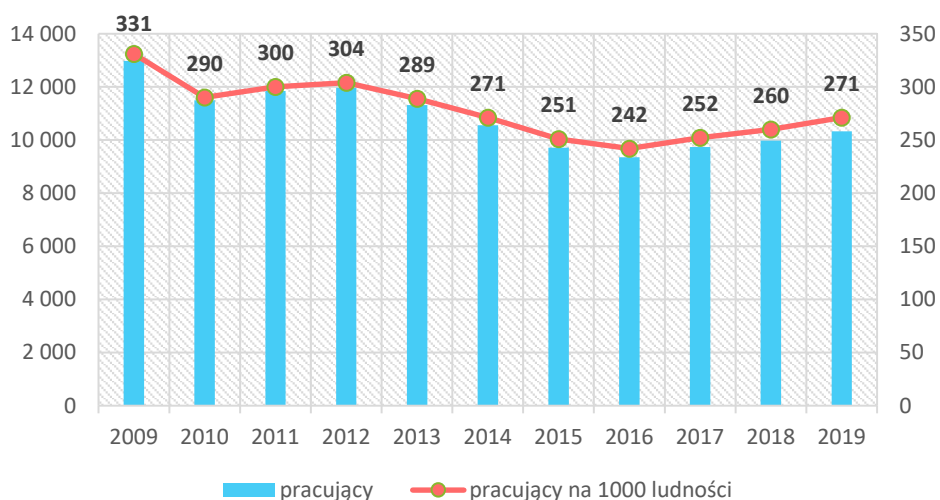
RYNEK PRACY

Rynek pracy w Knurowie zgodnie ze statystykami GUS tworzy 10,3 tys. pracujących. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców liczba ta w 2019 roku wynosiła 271. W stosunku do roku 2009 liczba pracujących spadła o 2,6 tys. osób, jednakże od roku 2016 zauważa się lekki, ale systematyczny wzrost liczby zatrudnionych. W ciągu ostatnich 4 lat liczba ta wzrosła o prawie 1 tys.

1 W analizie porównawczej odniesiono się do średnich wartości wskaźników dla: miasta z powiatu gliwickiego (Pyskowice), miast powiatu mikołowskiego (Mikołów, Łaziska Górne i Orzesze), powiatu gliwickiego i województwa śląskiego.

2 Wskaźnik liczony jako liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Wykres 6 Liczba pracujących i liczba pracujących w przeliczeniu na 1000 ludności w Knurowie w latach 2009-2019.

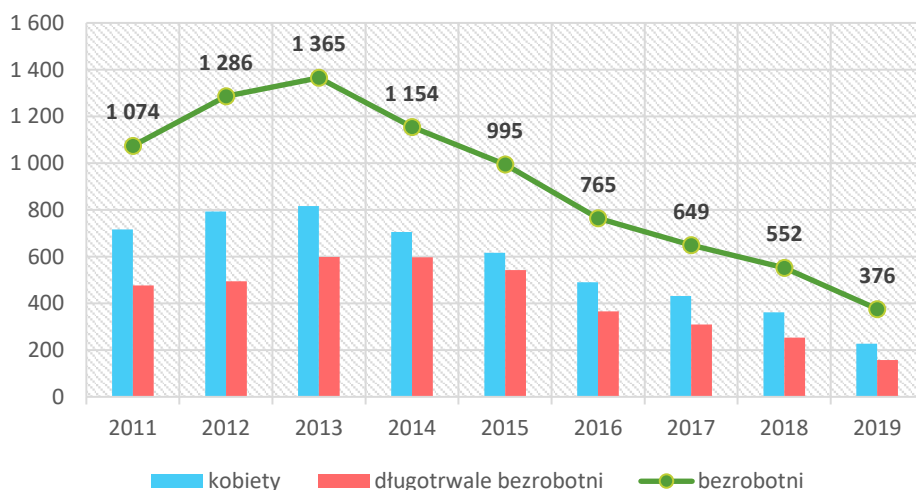

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Niski poziom bezrobocia

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Knurowa na koniec 2019 roku wyniosła 376 i była to zdecydowanie najniższa wartość w analizowanym okresie. Od 2013 roku liczba bezrobotnych w mieście systematycznie spada – w stosunku do przytoczonego okresu spadła o prawie 1000 osób, czyli ponad 70%.

Wykres 7 Liczba bezrobotnych, w tym bezrobotnych kobiet i długotrwale bezrobotnych w Knurowie w latach 2011-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Bezrobocie częściej dotyka kobiet niż mężczyzn - odsetek kobiet wśród bezrobotnych wynosił w 2019 roku 60,6%. Jednakże liczba bezrobotnych kobiet kształtuje się podobnie na przestrzeni lat i ulega podobnym tendencjom spadkowym jak w przypadku ogólnej liczby bezrobotnych. Podobne tendencje dotyczą długotrwale bezrobotnych. W 2019 roku ich liczba wyniosła 158 i zmalała w stosunku do roku 2013 o prawie 74%. Należy jednak podkreślić, że większość osób należących do tej grupy nie posiada prawa do zasiłku.

Analizując wiek bezrobotnych – w 2019 roku zarejestrowanych było 107 osób w wieku do 30 lat i 73 osoby w wieku powyżej 50 lat.

Wysoki udział osób poniżej 30 roku życia ogólnej liczbie bezrobotnych

W stosunku do innych obszarów regionu liczba pracujących w Knurowie przyjmuje wartość przeciętną, zbliżoną do średniej wojewódzkiej, jednakże znacząco wyższą niż dla całego powiatu gliwickiego. Knurów charakteryzuje się bardzo niskim udziałem bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (1,6 – wartość najniższa z analizowanych obszarów) oraz najniższym udziałem osób powyżej 50 roku życia wśród bezrobotnych. Bardzo duży z kolei jest odsetek osób młodych wśród bezrobotnych (28,5%).

Tabela 2 Wybrane charakterystyki dot. rynku pracy dla wybranych miast: Knurów, Pyskowice, Łaziska Górne, Mikołów, Orzesze oraz powiatu gliwickiego i województwa śląskiego w 2019 r.

	<i>Pracujący na 1000 ludności</i>	<i>Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym</i>	<i>Udział długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych zarejestr.</i>	<i>Udział osób do 30 roku życia w ogóle bezrobotnych zarejestr.</i>	<i>Udział osób powyżej 50 roku życia w ogóle bezrobotnych zarejestr.</i>
Śląskie	279	2,5	43,6%	22,8%	28,8%
Powiat gliwicki	204	1,9	48,3%	24,6%	29,6%
Knurów	271	1,6	42,0%	28,5%	19,4%
Pyskowice	225	2,4	44,9%	20,7%	36,2%
Łaziska Górne	276	2,1	36,6%	27,5%	23,3%
Mikołów	326	1,8	38,3%	22,7%	29,0%
Orzesze	145	2,0	38,7%	23,3%	26,5%

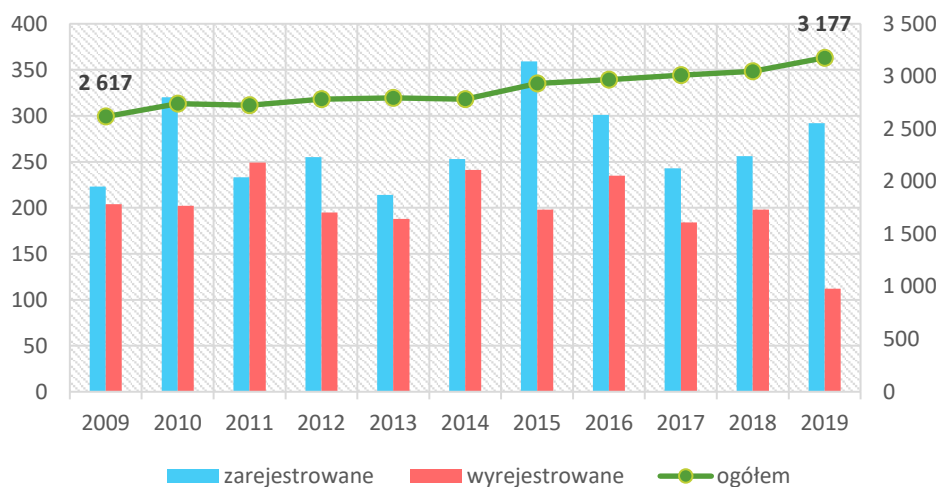
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

W 2019 roku działało na terenie Knurowa 3,2 tys. podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON. Z tej liczby 62,2% tj. 2,1 tys. stanowiły firmy prowadzone przez osoby fizyczne. Liczba podmiotów gospodarczych w mieście na przestrzeni lat stale wzrasta – w stosunku do roku 2009 wzrosła o ponad 20% tj. 560 jednostek. Analizując liczbę nowo zarejestrowanych oraz wyrejestrowanych podmiotów w poszczególnych latach należy wskazać, że ich liczba ulega znaczącym wahaniom, jednakże ich bilans, za wyjątkiem roku 2011, gdzie wyniósł -16, zawsze jest dodatni. Najwięcej podmiotów per saldo przybyło w latach 2010 (118), 2015 (161) oraz 2019 (180).

Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych

Wykres 8 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON, nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru w Knurowie w latach 2009-2019.

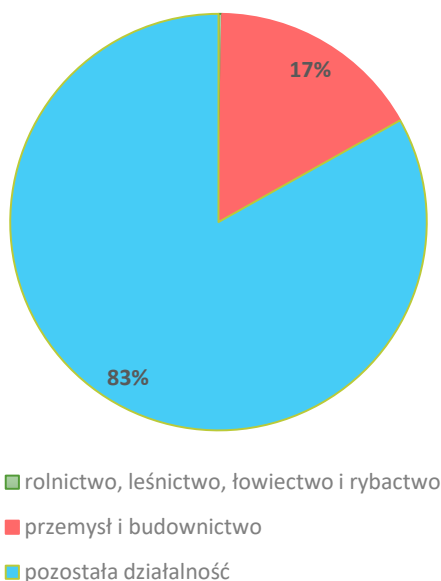
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Wśród podmiotów dominują jednostki zarejestrowane jako pozostała działalność – 83% tj. 2,6 tys. w 2019 roku. W następnej kolejności są to podmioty działające w przemyśle i budownictwie – 17% tj. 527 podmiotów. Najniższy odsetek stanowią jednostki funkcjonujące w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie – w 2019 roku było ich zaledwie 9. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku analizy nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów. Najwięcej z nich dołącza do jednostek działających w pozostałej działalności (w 2019 roku zarejestrowano 234 podmioty, a wyrejestrowano 93), następnie w przemyśle i budownictwie (w 2019 roku zarejestrowano 56 podmiotów, a wyrejestrowano 19), natomiast najmniej w ramach rolnictwa (w 2019 roku zarejestrowano 2 takie podmioty).

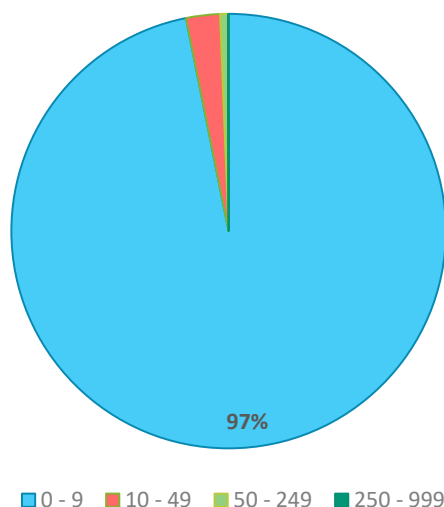
Zdecydowaną większość wśród podmiotów stanowią jednostki zatrudniające do 9 pracowników. W 2019 roku stanowiły one 97% wszystkich podmiotów (3,1 tys.). Podmiotów 10-49 pracowników było zarejestrowanych 80, 50-249 pracowników – 19, natomiast 250-999 pracowników zaledwie 1.

Wśród podmiotów dominuje zdecydowanie sektor prywatny – w analizowanym roku podmioty te stanowiły 97% wszystkich podmiotów. Tylko 73 jednostki działały w sektorze publicznym. Spółek handlowych z kapitałem zagranicznym odnotowano 16.

Wykres 9 Odsetek podmiotów wpisanych do rejestru REGON wg grup PKD w Knurowie w 2019 r.

Wykres 10 Odsetek podmiotów wpisanych do rejestru REGON wg liczby zatrudnionych w Knurowie w 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

W odniesieniu do innych obszarów w regionie Knurów charakteryzuje się bardzo niską wartością liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz stosunkowo niską ilością podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. ludności. Liczba jednostek nowo zarejestrowanych jest zdecydowanie wyższa od wartości dla powiatu, ale niższa od średniej wojewódzkiej.

**Niski poziom
aktywności
gospodarczej
mieszkańców**

Tabela 3 Wybrane charakterystyki dot. przedsiębiorczości dla wybranych miast: Knurów, Pyskowice, Łaziska Górne, Mikołów, Orzesze oraz powiatu gliwickiego i województwa śląskiego w 2019 r.

	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców
Śląskie	1 066	82	766
Powiat gliwicki	874	67	635
Knurów	834	76	543
Pyskowice	891	67	616
Łaziska Górne	779	68	607
Mikołów	1 294	94	912
Orzesze	918	73	756

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

EDUKACJA I WYCHOWANIE

W Knurowie w 2019 roku funkcjonował jeden Miejski Żłobek oraz 2 niepubliczne kluby dziecięce. Do żłobka uczęszczało 120 dzieci, natomiast do klubów 38³. Według danych GUS liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w 2019 roku wyniosła 136 (dla porównania w 2012 roku wartość ta wynosiła 17).

Dla dzieci w wieku przedszkolnym przygotowane są 4 przedszkola publiczne, 4 przedszkola niepubliczne, 1 przedszkole przy szkole podstawowej. W 2019 roku do przedszkoli uczęszczało łącznie 1441 dzieci w tym 954 do publicznych przedszkoli, 176 do niepublicznych a 311 do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych⁴. Według danych GUS 92% dzieci w wieku 3-6 lat w Knurowie w 2019 roku było objętych wychowaniem przedszkolnym. Jest to znaczący wzrost w stosunku do roku 2012, kiedy odsetek ten wynosił 73,1.

**Rozwijający się
sektor edukacyjny
i opiekuńczy**

Szkolnictwo podstawowe obejmuje 8 placówek: 5 szkół podstawowych, 2 zespoły szkolno-przedszkolne oraz 1 ognisko pracy pozaszkolnej. W 2019 roku do szkół podstawowych uczęszczało 3088 dzieci.⁵ Wyniki egzaminu ósmoklasisty wskazują, że poziom nauczania na poziomie podstawowym w mieście jest zróżnicowany i niestabilny w czasie. Wyniki z języka polskiego w 2019 wypadły stosunkowo dobrze, natomiast już w 2020 roku plasowały się poniżej średniej powiatowej i wojewódzkiej oraz poniżej wyników dla innych przytoczonych miast. W przypadku wyników z matematyki wyniki w 2019 roku były zbliżone do średniej powiatowej, natomiast już w roku 2020 zdecydowanie poniżej średniej zarówno dla powiatu jak i województwa.

Tabela 4 Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego i matematyki dla wybranych miast: Knurów, Pyskowice, Łaziska Górne, Mikołów, Orzesze oraz powiatu gliwickiego i województwa śląskiego w latach 2019 i 2020.

	Język polski 2019	Język polski 2020	Matematyka 2019	Matematyka 2020
Śląskie	64,12	59,29	44,74	45,67
Powiat gliwicki	62,06	60,09	42,56	43,10
Knurów	65,12	58,93	42,53	42,03
Pyskowice	63,07	60,03	37,85	41,66
Łaziska Górne	62,94	60,81	37,47	46,49
Mikołów	66,64	62,69	51,83	50,11
Orzesze	64,63	64,49	47,75	47,45

Źródło: opracowanie własne na podstawie OKE Jaworzno.

3 Raport o stanie Gminy Knurów za rok 2019

4 Raport o stanie Gminy Knurów za rok 2019

5 Raport o stanie Gminy Knurów za rok 2019

Szkoły średnie obejmują obecnie licea ogólnokształcące, technika oraz działające od 2017 roku branżowe szkoły I stopnia. W Knurowie na koniec 2019 roku funkcjonowało 5 takich szkół, w tym 2 licea ogólnokształcące z 22 oddziałami, 2 technika z 19 oddziałami oraz 1 szkoła branżowa I stopnia z 10 oddziałami. Łącznie do liceów i techników uczęszczało ponad 1000 młodzieży. Szkoła branżowa z roku na rok zyskuje na popularności i w 2019 roku uczęszczało do niej ponad 200 osób.

Tabela 5 Liczba szkół, oddziałów i uczniów w szkołach średnich w Knurowie w 2019 r.

	Liceum ogólnokształcące	Technikum	Branżowa szkoła I stopnia
liczba szkół	2	2	1
Liczba oddziałów	22	19	10
liczba uczniów	535	519	209

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wyniki zdawalności matur w mieście kształtują się różnie w zależności od przedmiotu. W przypadku języka polskiego wyniki plasują się wokół średniej dla powiatu, ale poniżej średniej wojewódzkiej. Analizując wyniki z matematyki zauważa się znacznie lepszą zdawalność w mieście niż średnia dla powiatu i dla województwa. W obu przypadkach wyniki dla miasta są zdecydowanie gorsze niż dla Mikołowa, ale lepsze niż dla pozostałych analizowanych miast.

Tabela 6 Zdawalność matur z języka polskiego i matematyki dla wybranych miast: Knurów, Pyskowice, Łaziska Górne, Mikołów oraz powiatu gliwickiego i województwa śląskiego w latach 2019 i 2020.

	Język polski 2019	Język polski 2020	Matematyka 2019	Matematyka 2020
Śląskie	95,09	92,94	85,05	77,54
Powiat gliwicki	90,80	92,02	85,60	76,05
Knurów	92,99	92,45	89,25	79,72
Pyskowice	77,78	88,46	63,89	46,15
Łaziska Górne	70,00	62,50	53,33	45,83
Mikołów	95,51	92,39	91,02	85,03

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań OKE Jaworzno.

OCHRONA ZDROWIA I POLITYKA SPOŁECZNA

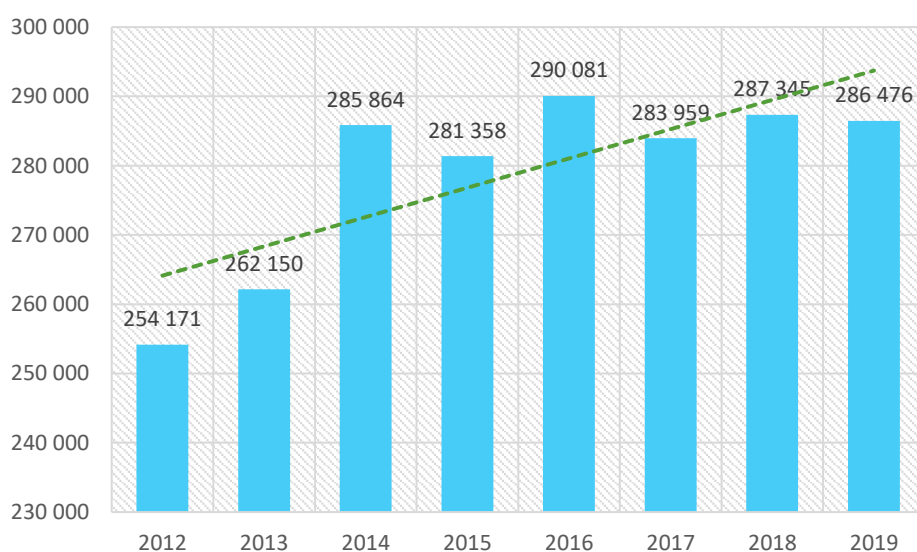
Stacjonarną **opiekę medyczną** w mieście zapewnia Szpital w Knurowie Sp. z o. o. W szpitalu funkcjonuje 6 oddziałów: chirurgii ogólnej, dwa oddziały chorób wewnętrznych, położniczo-ginekologiczny, neonatologiczny oraz onkologiczny. Ponadto w ramach placówki działa również Centralne Laboratorium

Analityczne, pracownie diagnostyki obrazowej, USG, endoskopowa, izba przyjęć, szkoła rodzenia i przychodnie specjalistyczne (kardiologiczna, ginekologiczna, chirurgiczna i ortopedyczna).

Ambulatoryjna opieka medyczna opiera się natomiast na sieci przychodni. Według danych GUS w 2019 roku w mieście funkcjonowało 21 przychodni (o 2 mniej niż w roku 2017). W przeliczeniu na 10 tys. ludności wskaźnik wyniósł 6, co jest stosunkowo wysoką wartością.

Liczba porad lekarskich tj. obejmujących zarówno podstawową jak i specjalistyczną opiekę zdrowotną od 2014 roku stabilizuje się na poziomie ok. 280-290 tys. rocznie. W 2019 roku liczba ta wyniosła 286,5 tys., z czego w ramach POZ udzielonych zostało 174,9 tys. porad.

Wykres 11 Liczba porad lekarskich udzielonych w Knurowie w latach 2012-2019.

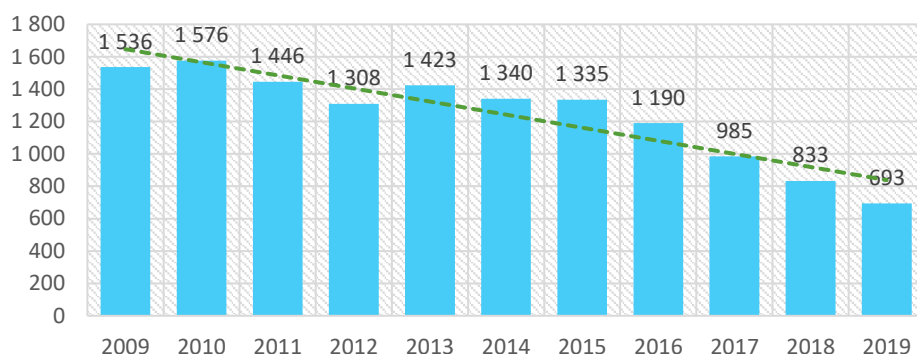
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

**Zmniejszająca się
liczba osób
korzystających z
pomocy
społecznej**

Podmiotem odpowiedzialnym za zadania z zakresu **pomocy społecznej** w Knurowie jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 roku w mieście funkcjonowała 1 stacjonarna placówka pomocy społecznej - dom pomocy społecznej. W ramach DPS oferowanych było 90 miejsc, z czego w 2019 roku korzystało z niego 41 mieszkańców Knurowa. Ponadto w mieście funkcjonuje Ośrodek Wsparcia, który zapewnia środowiskową formę pomocy dziennego pobytu, w ramach którego funkcjonuje Dzienny Dom „Senior +”. Zadania związane z zapewnieniem schronienia osobom go pozbawionym w 2019 roku zabezpieczało schronisko dla bezdomnych w Knurowie, natomiast schronienia dla matek z małoletnimi dziećmi udzielały: Diecezjalny Dom Matki i Dziecka Caritas Diecezji Sosnowieckiej oraz Schronisko Fundacji Dobrego Pasterza w Wiśle Małej.

Ze środowiskowej pomocy społecznej w 2019 roku skorzystały 693 osoby – była to najniższa liczba korzystających w ciągu ostatnich dziesięciu lat.

Wykres 12 Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Knurowie w latach 2009-2019.

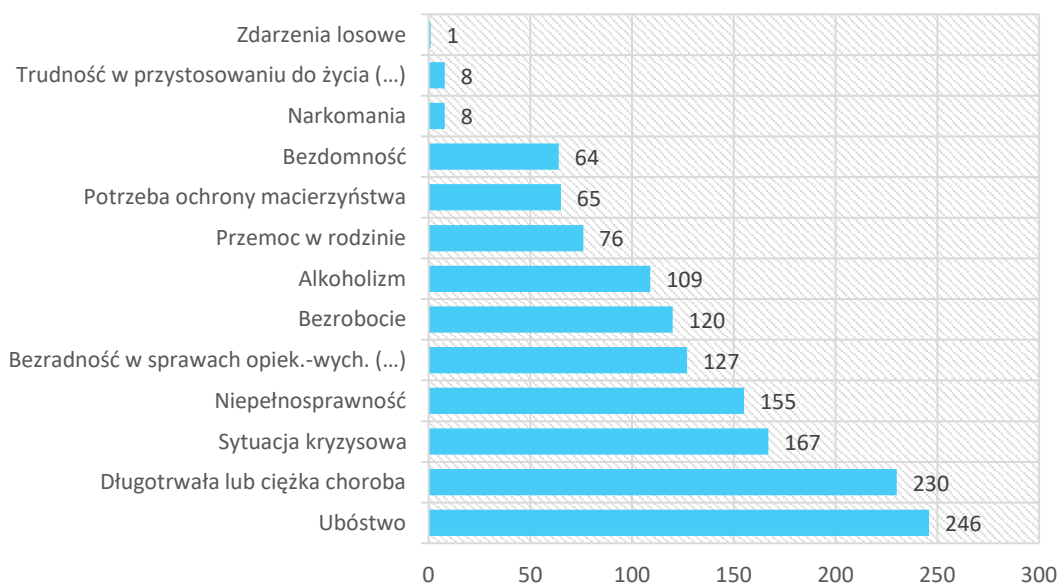

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Świadczenia najczęściej przyznawane były z powodu ubóstwa (246 rodzin, 499 osób w rodzinach) oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby (230 rodzin, 403 osoby), następnie z powodu niepełnosprawności i sytuacji kryzysowej (powyżej 150 rodzin). Kolejnymi powodami były: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, bezrobocie i alkoholizm.

Przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymywały świadczenie wychowawcze tzw. 500+ w okresie od 1 stycznia 2019 do 30 czerwca 2019 wynosiła 3124, natomiast w okresie 1 lipca 2019 do 31 grudnia 2019 - 6198. Ponadto w 2019 roku 564 rodziny otrzymywały zasiłki rodzinne na dzieci. Analizując tendencję w czasie tego wsparcie dla rodzin, zauważa się, że od 2016 roku ich liczba się stabilizuje i oscyluje wokół 570 świadczeń rocznie.

Wykres 13 Przyczyny trudnej sytuacji życiowej w Knurowie w 2019 r. (liczba rodzin).

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Knurowie w roku 2019”

W przypadku liczby przychodni w przeliczeniu na 10 tys. ludności miasto charakteryzuje się stosunkowo dużym nasyceniem tego typu infrastrukturą – wartość dla Knurowa jest niższa tylko od wartości dla Mikołowa oraz wpisuje się w trend regionalny. Analizując beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na liczbę mieszkańców, zauważa się, że liczba ta wpisuje się w trend dla powiatu i jest najniższa wśród analizowanych miast.

Tabela 7 Wybrane charakterystyki dot. zdrowia i polityki społecznej dla wybranych miast: Knurów, Pyskowice, Łaziska Górne, Mikołów, Orzesze oraz powiatu gliwickiego i województwa śląskiego w 2019 r.

	Przychodnie na 10 tys. ludności	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności
Śląskie	6	304
Powiat gliwicki	5	180
Knurów	6	181
Pyskowice	5	220
Łaziska Górne	4	528
Mikołów	7	242
Orzesze	3	216

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

KULTURA, SPORT I TERENY ZIELONE

Wśród jednostek należących do sektora **kultury**, a działających na terenie miasta Knurów należą:

- Kino Scena Kultura w Knurowie
- Klub Kultury Lokalnej Sztukateria
- Dom Kultury w Knurowie
- Miejska Biblioteka Publiczna w Knurowie
- Dział Wydawniczy Centrum Kultury zajmujący się prowadzeniem Tygodnika „Przegląd Lokalny”.⁶

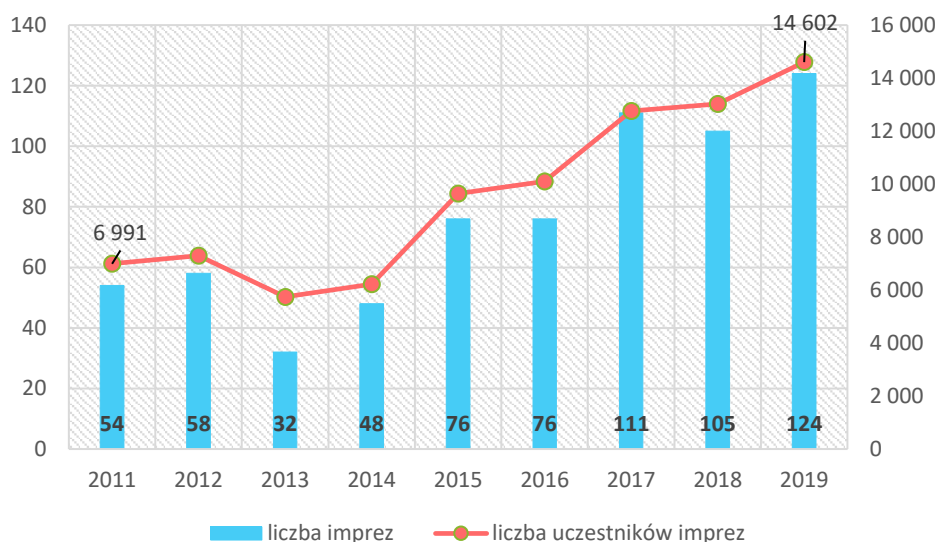
Ponadto w trakcie realizacji jest "Nowoczesny Dom Kultury" przy ul. Witosa, którego

**Rosnąca aktywność
mieszkańców**

oddanie do użytku planowane jest na 2022r. Liczba imprez organizowanych przez Dom Kultury oraz Klub w 2019 według danych GUS osiągnęła liczbę 124. Dominowały wśród nich koncerty, prelekcje, spotkania, wykłady oraz warsztaty. Od 2011 roku liczba ta systematycznie wzrasta.

Podobnie w przypadku liczby uczestników imprez. W 2019 roku osiągnęła ona wartość 14,6 tys. i była to najwyższa wartość na przestrzeni ostatnich analizowanych lat. W ostatnim analizowanym okresie w ramach działalności kulturalnej prowadzone były 3 kluby/sekcje/koła z 26 członkami.

Wykres 14 Liczba imprez oraz uczestników imprez w domach kultury i klubach w Knurowie w latach 2009-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

W Knurowie funkcjonuje także jedyne w powiecie kino, które dysponuje 190 miejscami na widowni. W 2019 roku w wyświetlanych seansach uczestniczyło 36,9 tys. widzów. Ponadto w mieście w analizowanym okresie zorganizowano jedną imprezę masową, w której uczestniczyło ok. 15 tys. osób.

Ponadto rozpoczęto realizację Nowoczesnego Domu Kultury przy ul. Witosa, który planuje się oddać do użytku mieszkańców w 2022 roku.

Na **bazę sportową** Knurowa składają się następujące obiekty⁷:

- Hala sportowa (ul. Górnicza) wraz z siłownią, salą fitness i salą bokserską,
- Hala sportowa MOSiR (Al. Lipowa) wraz z salą wielofunkcyjną,
- Pływalnia kryta (ul. Górnicza) wraz z sauną,

- Pływalnia kryta „aQuarelux” wraz z sauną,
- Kompleks Boisk Wielofunkcyjnych wraz z lodowiskiem sezonowym (Al. Lipowa) obejmujący: 3 boiska piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią boisko wielofunkcyjne o nawierzchni poliuretanowej, boisko do siatkówki plażowej, kort do tenisa ziemnego z nawierzchnią sztuczną, zaplecze szatniowe
- Stadion Miejski MOSiR (ul. Dworcowa),
- Kąpielisko sezonowe „Leśne Zacisze” wraz z boiskami do siatkówki plażowej,
- siłownie zewnętrzne (skwer przy ul. Ułanów, otwarta strefa aktywności przy ul. Szpitalnej, park przy ul. dr Floriana Ogana, plac przy ul. Dworcowej, park przy ul. Parkowej).

Z obiektów całorocznych (2 pływalnie kryte i hala sportowa) w 2019 roku skorzystało łącznie 205 tys. osób (o 45 tys. więcej niż rok wcześniej), natomiast z obiektów sezonowych – ok. 270 tys. osób (o 30 tys. więcej w stosunku do roku wcześniejszego).

Z danych statystycznych wynika, że w 2019 roku w mieście zarejestrowanych było 11 klubów sportowych, w których ćwiczyło 1,3 tys. osób. łącznie kluby działały w ramach 15 sekcji sportowych.

Knurów posiada liczne **tereny zielone** w postaci parków miejskich, skwerów, zieleńców oraz placów zabaw. łącznie tereny zieleni urządzonej i miejskiej stanowią 1,2% powierzchni miasta. Stosunkowo duża część terenów zielonych to ogrody działkowe, które stanowią ok. 2% powierzchni miasta.

Tabela 8 Tereny zieleni w Knurowie w 2019 r.

	Powierzchnia (ha)	Udział w powierzchni miasta (%)
<i>Tereny zieleni urządzonej i osiedlowej</i>	40,70	1,20
<i>Zieleń przyuliczna</i>	6,00	0,18
<i>Cmentarze</i>	7,70	0,23
<i>Ogrody działkowe</i>	67,76	2,00
<i>Las komunalny</i>	3,00	0,09
RAZEM	125,16	3,70

Źródło: Raport o stanie Gminy Knurów za rok 2019.

W porównaniu do innych miast z powiatów gliwickiego i mikołowskiego liczba uczestników imprez organizowanych w domach kultury i klubach w przeliczeniu na 1000 ludności w Knurowie jest najniższa. Niższa również od średniej regionalnej i powiatowej. Liczba klubów sportowych kształtuje się poniżej średniej regionalnej i powiatowej, natomiast udział terenów zielonych w powierzchni miasta jest stosunkowo wysoki – zdecydowanie wyższy od średniej regionalnej i powiatowej oraz wyższy od większości miast ujętych w analizie.

Tabela 9 Wybrane charakterystyki dot. kultury, sportu i terenów zielonych dla wybranych miast: Knurów, Pyskowice, Łaziska Górne, Mikołów, Orzesze oraz powiatu gliwickiego i województwa śląskiego w 2019 r.

	<i>Liczba uczestników imprez na 1000 ludności</i>	<i>Kluby sportowe na 10 tys. ludności</i>	<i>Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem (%)</i>
Śląskie	1 056,1	3,4	0,7
Powiat gliwicki	797,6	5,1	0,3
Knurów	381,2	2,9	2,9
Pyskowice	2 212,5	5,4	1,3
Łaziska Górne	643,0	1,3	3,1
Mikołów	410,7	3,9	0,7
Orzesze	1 493,5	3,3	0,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

GOSPODARKA KOMUNALNA

W 2019 roku długość czynnej sieci gazowej w Knurowie wynosiła 62 km, do której doprowadzonych było 1,7 tys. przyłączy do budynków. Gęstość sieci rozdzielczej wynosiła 176 km/km². W sumie z gazu korzystało 10,3 tys. gospodarstw, z czego 363 odbiorców ogrzewało gazem mieszkanie. Liczba zarówno przyłączy jak i odbiorców ogrzewających mieszkania gazem na przestrzeni lat wykazuje tendencję rosnącą. W sumie w ostatnim analizowanym okresie z sieci gazowej korzystało 28,7 tys. osób (75,4% ludności).

Tabela 10 Wybrane charakterystyki dot. sieci gazowej w Knurowie w latach 2009, 2012, 2015, 2018 i 2019 r.

	2009	2012	2015	2018	2019
długość czynnej sieci gazowej (km)	65,4	62,9	65,1	60,5	62,0
czynne przyłącza do budynków (mieszkalnych i niemieszkalnych) (szt.)	1 292	1 431	1 507	1 609	1 715
odbiorcy gazu (gosp.)	10 401	10 456	10 392	10 244	10 294
odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem (gosp.)	448	606	168	300	363
ludność korzystająca z sieci gazowej (os.)	29 318	30 030	29 370	29 032	28 731

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

W 2019 roku długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej w Knurowie wynosiła 104,9 km (gęstość sieci rozdzielczej 309 km/km²). Doprowadzonych do niej było 3,1 tys. przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania (dawało to 100% budynków mieszkalnych). W analizowanym okresie siecią do odbiorców dostarczone zostało 1 156,6 dam³ wody. Z wodociągu w 2019 roku korzystało 38,1 tys. osób co daje prawie 100% społeczności Knurowa. Na przestrzeni lat zarówno długość sieci jak i liczba przyłączy wykazywała tendencję rosnącą. W przypadku liczby korzystających następują już drobne wahania w czasie, a w ostatnich latach obserwuje się nawet tendencję malejącą.

**Rozwój i poprawa
dostępności do
infrastruktury
komunalnej**

Woda dostarczana odbiorcom w przeważającej większości pochodzi z Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów w Katowicach. Dodatkowo PWiK Sp. z o.o. w Knurowie prowadzi eksploatację Stacji Uzdatniania Wody „Kwitek” (ujęcie głębinowe). W 2019 roku woda z tego źródła pokrywała 10% zapotrzebowania mieszkańców miasta.⁸

Tabela 11 Wybrane charakterystyki dot. sieci wodociągowej w Knurowie w latach 2009, 2012, 2015, 2018 i 2019 r.

	2009	2012	2015	2018	2019
długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	93,3	101,9	103,0	104,3	104,9
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	2 099	2 760	2 958	3 066	3 138
budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych (%)	-	-	100,0	100,0	100,0
woda dostarczona gospodarstwom domowym (dam ³)	1 240,3	1 175,6	1 148,0	1 155,6	1 156,6
ludność korzystająca z sieci wodociągowej (os.)	38 833	38 969	38 704	38 367	38 078

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na koniec 2019 roku wyniosła 83,7 km, co pozwalało na przyłączenie 2 297 budynków mieszkalnych i zbiorowego zakwaterowania (gęstość sieci rozdzielczej wynosiła 246,5 km/km²). W sumie 71% budynków mieszkalnych było w analizowanym okresie podłączone do infrastruktury kanalizacyjnej. Zarówno długość sieci, jak i liczba przyłączy wykazuje tendencję rosnącą na

przestrzeni lat. W analizowanym okresie bazowym z sieci korzystało 34,3 tys. osób i odprowadzonych zostało za jej pośrednictwem 1 098,3 dm³ ścieków bytowych.

Na terenie miasta zlokalizowane są dwie oczyszczalnie ścieków: mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia Foch III (średnia przepustowość 4800 m³/dobę) oraz oczyszczalnia w Szczygłowicach (średnia przepustowość 1500 m³/dobę). Obie oczyszczalnie zapewniają ściekom parametry zgodne z obowiązującymi przepisami. Ponadto na obszarze miasta 50 nieruchomości posiada przydomowe oczyszczalnie ścieków, a 737 nieczystości płynne gromadzi w zbiornikach bezodpływowych.⁹

Tabela 12 Wybrane charakterystyki dot. sieci kanalizacyjnej w Knurowie w latach 2009, 2012, 2015, 2018 i 2019 r.

	2009	2012	2015	2018	2019
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	49,6	54,1	82,6	83,0	83,7
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	1 761	1 504	1 965	2 216	2 297
budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych (%)	-	-	66,4	69,8	71,0
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną (dm ³)	-	-	1 153,5	1 101,7	1 098,3
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (os.)	33 512	33 626	34 328	34 412	34 261

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

W ramach prowadzonej gospodarki odpadami w 2019 roku zebrano w mieście prawie 15 tys. t odpadów z gospodarstw domowych. Wielkość odbieranych odpadów z roku na rok wzrasta i w stosunku do 2017 roku ilość ta wzrosła o prawie 10%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca ilość zebranych odpadów wynosi 390 kg/rok. Odsetek odpadów zebranych selektywnie wynosił w 2019 roku 32,6%.

Analizując dostępność do poszczególnych sieci (gazowej, wodociągowej, kanalizacyjnej) poprzez wskaźnik odsetka osób z niej korzystających należy wskazać, że we wszystkich przypadkach statystyki dotyczące Knurowa kształtują się powyżej średniej powiatowej oraz regionalnej. Nasycenie siecią wodociągową jest praktycznie maksymalne. W przypadku sieci gazowej Knurów charakteryzuje się wartością niższą tylko od Pyskowic, natomiast w przypadku sieci kanalizacyjnej przewyższa znacznie statystyki dla Orzesza i nieco dla Mikołowa. W przypadku selektywnej zbiórki odpadów wskaźnik niestety kształtuje się poniżej średniej regionalnej oraz powiatowej.

Tabela 13 Wybrane charakterystyki dot. gospodarki komunalnej dla wybranych miast: Knurów, Pyskowice, Łaziska Górne, Mikołów, Orzesze oraz powiatu gliwickiego i województwa śląskiego w 2019 r.

	Odsetek korzystających z sieci gazowej (%)	Odsetek korzystających z sieci wodociągowej (%)	Odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej (%)	Odsetek odpadów zebranych selektywnie (%)
Śląskie	63,2	95,8	78,6	41,3
Powiat gliwicki	47,2	99,5	66,1	39,8
Knurów	75,4	99,9	89,9	32,6
Pyskowice	91,4	99,9	94,4	34,5
Łaziska Górne	68,5	100,0	90,2	28,2
Mikołów	68,7	98,1	81,8	55,4
Orzesze	17,7	99,5	43,2	50,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

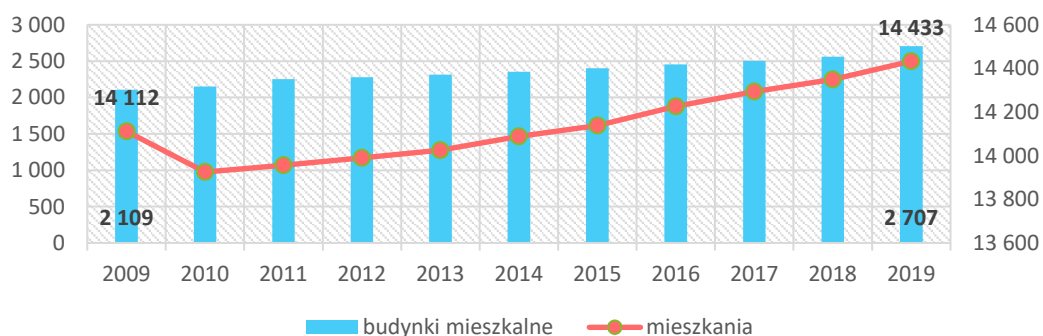
GOSPODARKA MIESZKANIOWA

Zabudowę urbanistyczną w 2019 roku tworzyło w mieście ponad 2,7 tys. budynków mieszkalnych. Ich ilość

**Rozwijający się
sektor
budownictwa**

wzrosła znacząco w stosunku do roku 2009 o prawie 600 budynków tj. o ponad 28%. W analizowanym okresie zasoby mieszkaniowe Knurowa tworzyło ponad 14 tys. mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej prawie 850 tys. m². Liczba pustostanów w zasobach gminnych na przestrzeni lat wzrasta i w 2018 roku zarejestrowano ich 171.

Wykres 15 Budynki mieszkalne i mieszkania w Knurowie w latach 2009-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

**Relatywnie niskie
warunki
mieszkaniowe**

Dostępność mieszkań w Knurowie liczona wskaźnikiem liczby mieszkań na 1000 mieszkańców w 2019 roku wynosiła 378,7 i była to wartość znacznie wyższa od średniej dla powiatu, ale niższa dla średniej wojewódzkiej. W przypadku natomiast analizy powierzchni mieszkań, zauważa się, że przeciętna ich powierzchnia, jak również powierzchnia przypadająca na 1 osobę są najniższe wśród analizowanych miast oraz poniżej średniej dla regionu i powiatu.

Tabela 14 Wybrane charakterystyki dot. gospodarki mieszkaniowej dla wybranych miast: Knurów, Pyskowice, Łaziska Górne, Mikołów, Orzesze oraz powiatu gliwickiego i województwa śląskiego w 2019 r.

	Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 os. (m ²)
Śląskie	395,5	71,5	28,3
Powiat gliwicki	340,6	80,2	27,3
Knurów	378,7	58,9	22,3
Pyskowice	387,2	61,5	23,8
Łaziska Górne	374,0	71,9	26,9
Mikołów	385,3	87,3	33,6
Orzesze	265,6	101,9	27,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

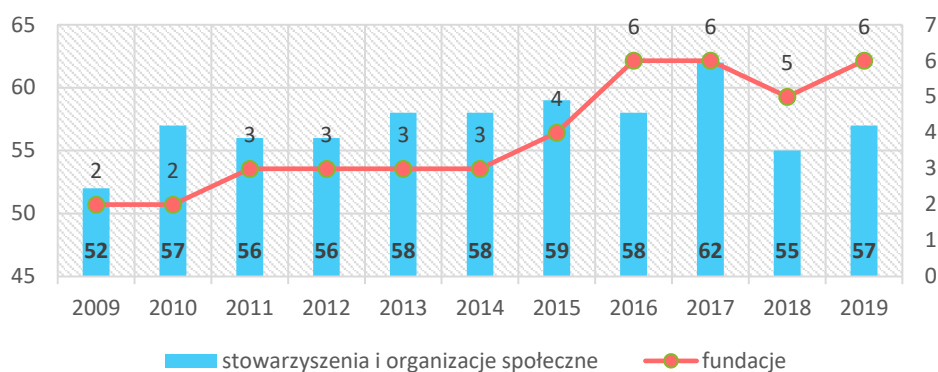
AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Aktywność społeczna może być rozpatrywana przez pryzmat ilości działalności pozarządowych typu stowarzyszenia, organizacje społeczne czy fundacje. W 2019 roku w mieście zarejestrowanych było 57 stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 6 fundacji. Liczba pierwszej grupy wskazanych organizacji przybiera różne wartości na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia, jednakże w stosunku do roku 2009 wzrosła o 5. W przypadku fundacji zauważa się generalny trend rosnący ze stabilizacją na liczbie 6 od 2016 roku (za wyjątkiem roku 2018, kiedy liczba fundacji spadła o 1).

**Rosnąca
aktywność
obywatelska
mieszkańców**

Kolejnym aspektem aktywności społecznej jest frekwencja w wyborach. W tym przypadku wyniki odnotowywane w Knurowie plasują się generalnie powyżej dla średniej dla powiatu, ale poniżej wartości dla analizowanych miast (za wyjątkiem Pyskowic w wyborach Prezydenckich i do Sejmu). Wyniki dla miasta są zbliżone do wartości średnich dla regionu.

Wykres 16 Liczba stowarzyszeń, organizacji społecznych i fundacji w Knurowie w latach 2009-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS.

Tabela 15 Frekwencja wyborcza w wybranych miastach: Knurów, Pyskowice, Łaziska Górne, Mikołów, Orzesze oraz powiecie gliwickim i województwie śląskim.¹⁰

	Prezydenckie 2020 (I tura)	Do Sejmu i Senatu 2019	Do Parlamentu Europejskiego 2019
Śląskie	64,32%	62,25%	45,86%
Powiat gliwicki	61,26%	58,29%	41,30%
Knurów	64,78%	62,65%	44,56%
Pyskowice	58,56%	55,39%	58,56%
Łaziska Górne	66,30%	63,41%	46,56%
Mikołów	68,95%	66,93%	51,32%
Orzesze	66,48%	64,82%	48,15%

Źródło: www.pkw.gov.pl.

3. OCENA POTRZEB ROZWOJOWYCH¹¹

Podstawą do oceny potrzeb rozwojowych gminy Knurów są wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w formie anonimowych ankiet internetowych zrealizowanych wśród mieszkańców i przedsiębiorców z Knurowa wiosną 2021 roku. Wyniki z tych badań dają istotne wskazania dotyczące aktualizacji celów i kierunków działań w kształtowaniu polityki rozwojowej w kolejnym okresie strategicznym w perspektywie 2030 roku. W badaniu ankietowym wzięło udział 39 mieszkańców, 4 przedsiębiorców oraz 3 podmioty sektora NGO.

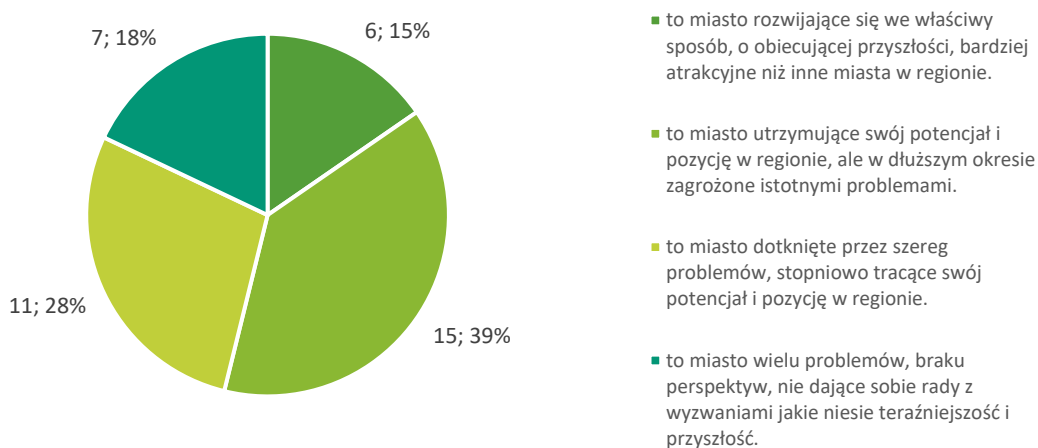
Analizując stwierdzenia, które najlepiej opisują gminę Knurów respondenci w ponad połowie wskazań oceniali obecny potencjał miasta i jego rozwój we właściwy sposób, ale jednocześnie w perspektywie

¹⁰ Brak danych dot. frekwencji w wyborach samorządowych 2018 dla powiatów gliwickiego i mikołowskiego na stronie Państwowej Komisji Wyborczej

¹¹ Wyniki badania opinii mieszkańców i przedsiębiorców dotyczące problemów i wyzwań rozwojowych Gminy Knurów.

strategicznej zauważyć można wyraźne zagrożenie istotnymi problemami. Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

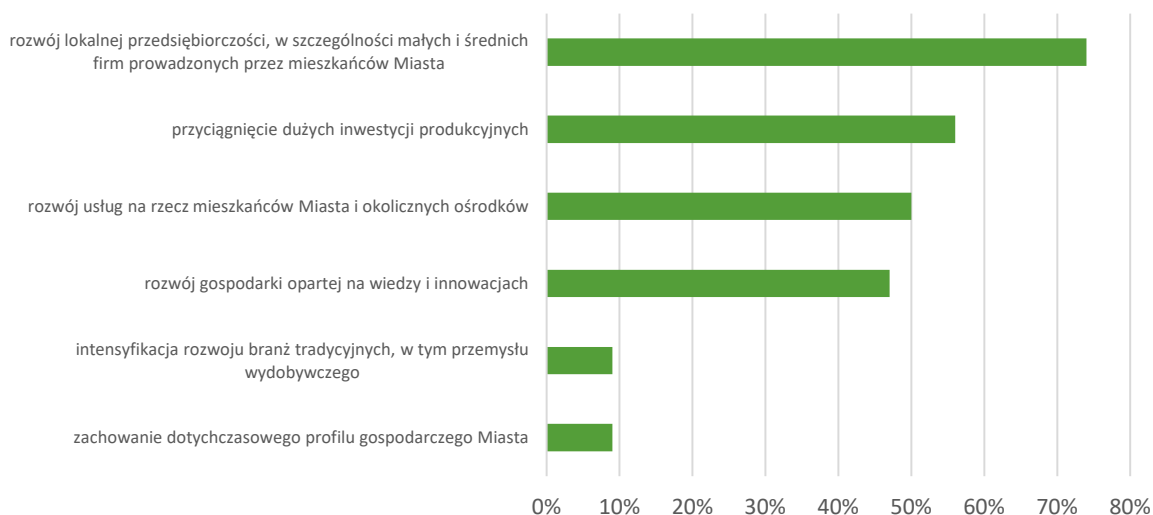
Wykres 17 Ocena sytuacji i perspektyw rozwojowych Knurowa (liczba odpowiedzi; %).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców i przedsiębiorców dotyczące problemów i wyzwań rozwojowych gminy Knurów, Knurów 2021. Łączna liczba odpowiedzi 100% = 39

W związku z powyższym respondenci zostali poproszeni o wskazanie najbardziej pożądanego kierunku rozwoju gospodarczego uwzględniając potrzeby mieszkańców miasta. Poniższy wykres prezentuje odpowiedzi w tym zakresie.

Wykres 18 Kierunek rozwoju gospodarczego Knurowa najbardziej wskazany ze względu na potrzeby mieszkańców.

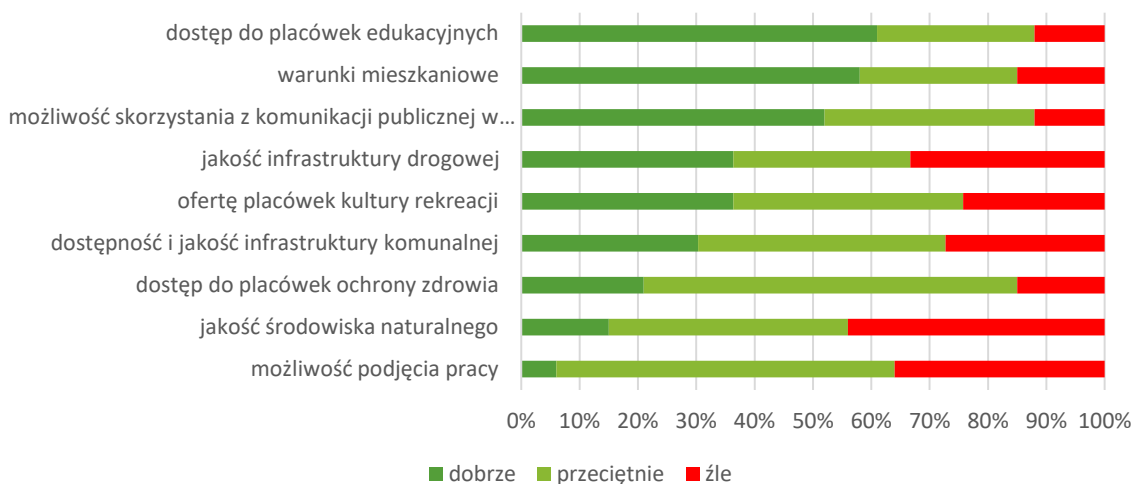
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców i przedsiębiorców dotyczące problemów i wyzwań rozwojowych gminy Knurów, Knurów 2021. Łączna liczba odpowiedzi 100% = 39

Aż 74% respondentów upatruje pożądanego kierunku rozwoju gospodarczego miasta w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, a w szczególności małych i średnich firm prowadzonych przez mieszkańców, ponadto

ponad połowa odpowiedzi (56%) szansę rozwoju gospodarczego widzi w przyciągnięciu dużych inwestycji produkcyjnych do miasta.

Respondenci zostali także poproszeni o ocenę jakości życia w Knurowie wg wybranych kryteriów w trzystopniowej skali ocen: dobrze, przeciętnie, źle. Odpowiedzi w tym zakresie uszeregowane od najwyższego udziału wskazań pozytywnych przedstawiono poniżej.

Wykres 19 Ocena jakości życia w Knurowie wg wybranych obszarów.

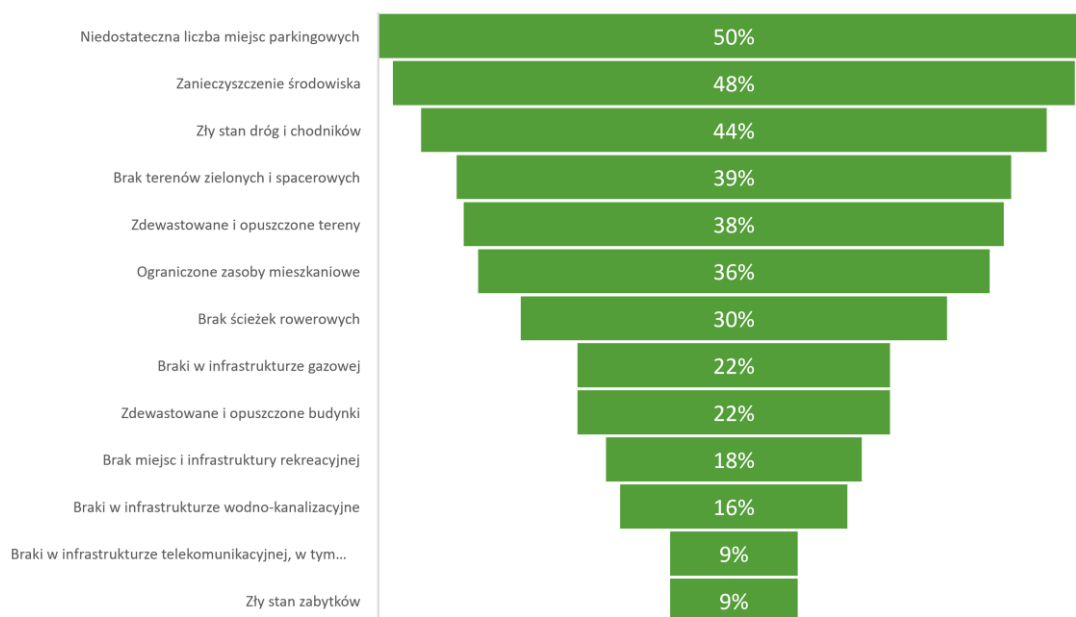

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców i przedsiębiorców dotyczące problemów i wyzwań rozwojowych gminy Knurów, Knurów 2021. Łączna liczba odpowiedzi 100% = 39

Ponad połowa mieszkańców pozytywnie ocenia jakość życia określaną poprzez dostęp do placówek edukacyjnych (61%), warunki mieszkaniowe (57%) oraz możliwość skorzystania z komunikacji publicznej umożliwiającej skorzystanie z usług w innych gminach (52%). Najgorzej natomiast oceniona została jakość środowiska naturalnego i możliwość podjęcia pracy.

Badania dotyczyły także wskazania głównych problemów w sferze infrastrukturalnej miasta. Poniższy wykres prezentuje odpowiedzi respondentów uszeregowane od problemów jakie wskazali oni jako wysoką skalę problemu.

Wykres 20 Ocena problemów infrastrukturalnych w Knurowie w wysokiej skali.

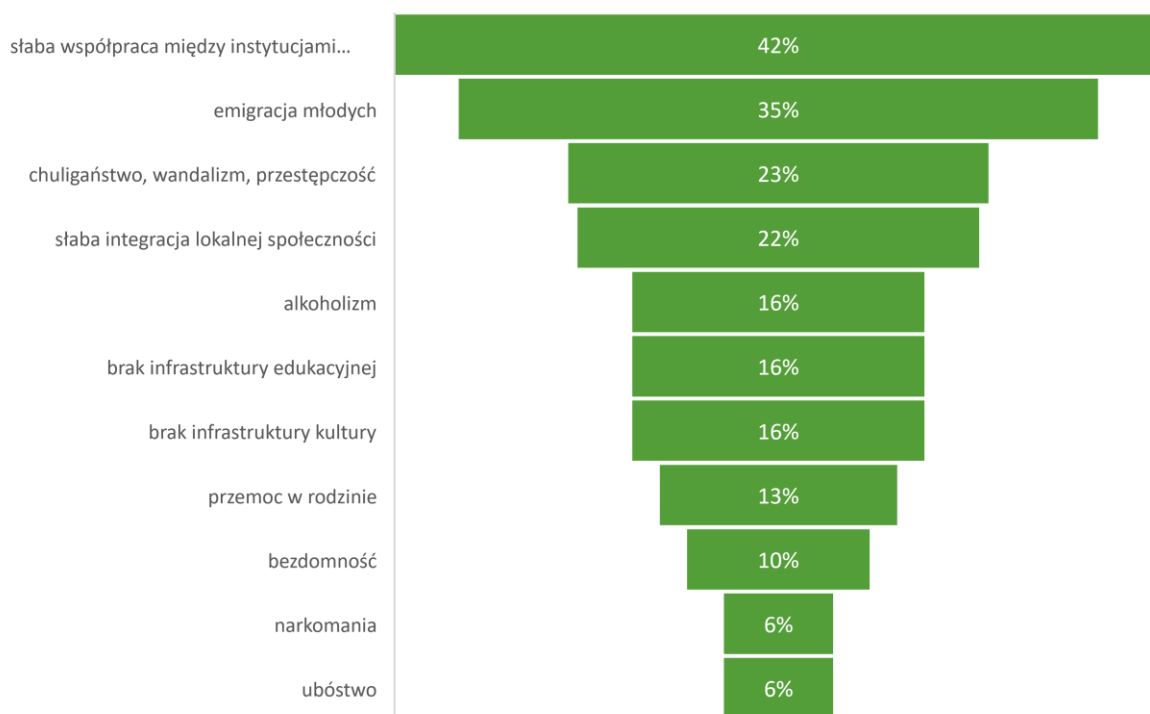

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców i przedsiębiorców dotyczące problemów i wyzwań rozwojowych gminy Knurów, Knurów 2021. Łączna liczba odpowiedzi 100% = 39

Jako kluczowy w wymiarze infrastrukturalnym wskazany został przez połowę respondentów problem związany z niedostateczną ilością miejsc parkingowych, co wpisuje się w szerszą skalę wyzwań z jakimi borykają się niemal wszystkie miasta w regionie. Jako kolejne uciążliwości o wysokim natężeniu wskazane zostały zły stan środowiska (48%) oraz zły stan dróg i chodników (44%).

Analizie poddane zostały też problemy społeczne wśród których jako najbardziej dotkliwie wskazana została słaba współpraca pomiędzy instytucjami publicznymi a mieszkańcami oraz wciąż utrzymujący się wysoki poziom emigracji młodych osób z miasta. Szczegółowe informacje o zdiagnozowanych problemach społecznych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 21 Ocena problemów społecznych w Knurowie w wysokiej skali.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców i przedsiębiorców dotyczące problemów i wyzwań rozwojowych gminy Knurów, Knurów 2021. Łączna liczba odpowiedzi 100% = 39

Należy zaznaczyć, że zarówno ocena sytuacji rozwojowej miasta i pożądaných kierunków rozwoju gospodarczego, ocena jakości życia w mieście, jak i zidentyfikowane w wysokiej skali odczuwane przez respondentów problemy dotyczące kwestii społecznych oraz infrastruktury technicznej stanowią jedną z podstawowych wytycznych do kreowania nowej polityki rozwojowej w wymiarze celów, kierunków działań oraz konkretnych rozstrzygnięć wdrożeniowych. Ma to na celu z jednej strony kreowanie rozwiązań pozwalających wykorzystać posiadane potencjały oraz pojawiające się szanse rozwojowe, a z drugiej strony niwelować zdiagnozowane problemy i unikać zagrożeń rozwojowych dla gminy. Między innymi w oparciu o te zasady jak również w odpowiedzi na zgłaszane oczekiwania rozwojowe zostały określone kolejne części dokumentu – szczególnie w części ustaleń strategicznych przedstawiają zamierzenia rozwojowe w nowej perspektywie 2030 roku.

4. KLUCZOWE TRENDY I TENDENCJE WPŁYWAJĄCE NA POLITYKĘ ROZWOJU MIASTA KNURÓW.

Opierając się na analizie potencjałów i wyzwań wewnętrznych oraz biorąc pod uwagę zarysowane trendy o charakterze makroekonomicznym m.in. w dokumentach związanych m.in. z ramami polityki Europejski Zielony Ład, Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju, Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2030 oraz innych polityk i strategii przygotowywanych przez Samorząd Województwa do kluczowych procesów wpływających na możliwości rozwoju Knurowa zaliczyć należy:

- pogłębianie się niekorzystnych tendencji demograficznych,
- starzenie się społeczeństwa miasta, regionu kraju i Europy,
- zaawansowanie procesu transformacji społeczno-gospodarczej w wymiarze krajowym i europejskim,
- zmiany preferencji mieszkaniowych,
- zmiany aspiracji życiowych społeczeństw,
- cyfryzacja usług publicznych i komercyjnych,
- podnoszenie poziomu technologizacji i zaawansowania technicznego gospodarki i nauki,
- rozwój przedsiębiorczości i działalności MŚP w sektorze srebrnej gospodarki.
- pojawianie się globalnych zagrożeń zdrowotnych i pogarszanie się zdrowia mieszkańców w wyniku rosnącego zanieczyszczenia środowiska oraz zmian stylu życia,
- pogłębiające się zmiany klimatyczne,
- osłabienie procesów integracji w przestrzeni UE spowodowane Brexitem i kryzysem gospodarczym i zdrowotnym,
- pogłębianie się ruchów migracyjnych – zwiększony napływ imigrantów,
- zmiany na rynku pracy będące następstwem restrukturyzacji gospodarki regionu,
- rosnąca internacjonalizacja gospodarki.

5. REALIZACJA POLITYKI ROZWOJU GMINY KNURÓW W LATACH 2016-2020

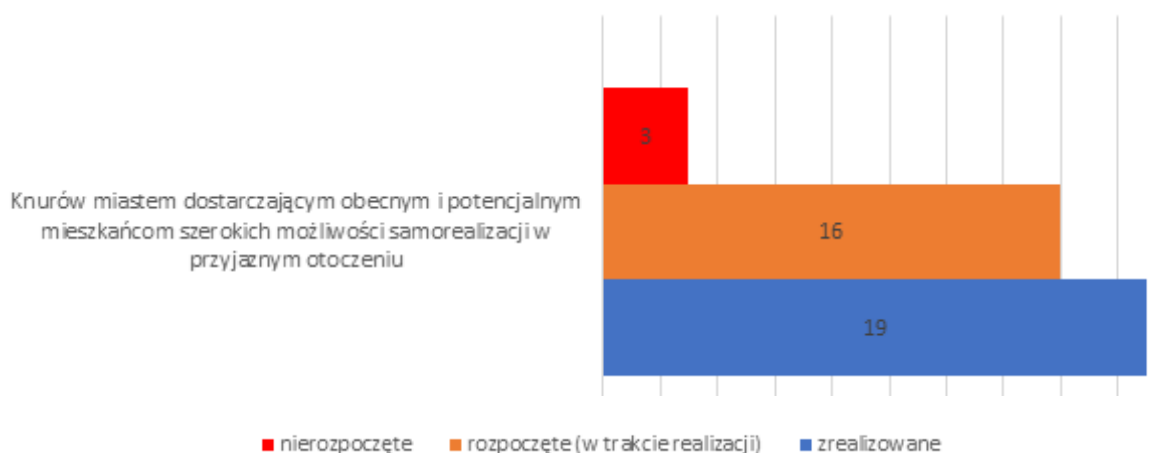
Realizację polityki rozwoju gminy Knurów w latach 2016-2020 należy ocenić zdecydowanie pozytywnie. W analizowanym okresie samorząd lokalny wykazywał się aktywnością w zakresie przygotowania i realizacji zaplanowanych zamierzeń strategicznych, w tym także realizowanych ze źródeł zewnętrznych. Na taką ocenę składają się zarówno dane liczbowe zawarte w analizach statystycznych, które w analizowanym

okresie dla większości mierników wskazują tendencję rozwojową, jak i stan realizacji projektów, w tym w szczególności realizacji projektów strategicznych.

Główne wnioski z raportu ewaluacyjnego z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Knurów do 2020 roku za okres 2016-2019 wskazują, że na łączną liczbę 54 projektów aż 48 z nich wg stanu na koniec 2019 roku zostało zrealizowanych lub było w realizacji (co stanowi niemal 89%), a tylko 6 projektów - między innymi w związku ze zmianami uwarunkowań zewnętrznych - nie zostało rozpoczętych. Dodatkowo realizowane lub zrealizowane było ponad 30 projektów nie zaplanowanych wcześniej w strategii, z których zdecydowana większość dotyczyła celu związanego z dostarczającym obecnym i potencjalnym mieszkańcom szerokich możliwości samorealizacji w przyjaznym otoczeniu i miała charakter działań inwestycyjnych lub stanowiły prace przygotowawcze do rozpoczęcia inwestycji.

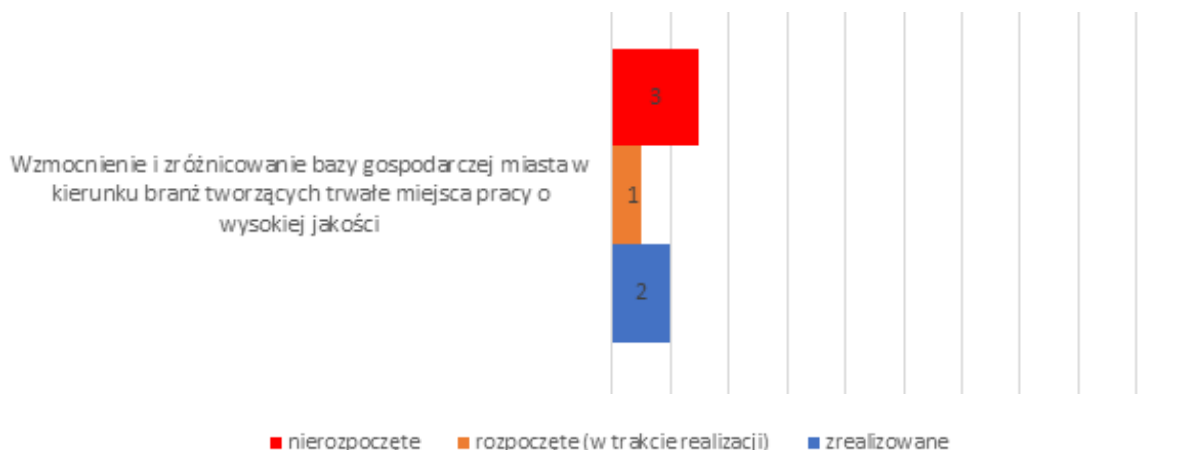
Stopień zaawansowania wdrażania strategii realizowanej do roku 2020 ujęty postępowaniem realizacji projektów wg poszczególnych celów strategicznych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 22 Stan realizacji projektów dla celu strategicznego: „Knurów miastem dostarczającym obecnym i potencjalnym mieszkańcom szerokich możliwości samorealizacji w przyjaznym otoczeniu” na koniec 2019r.

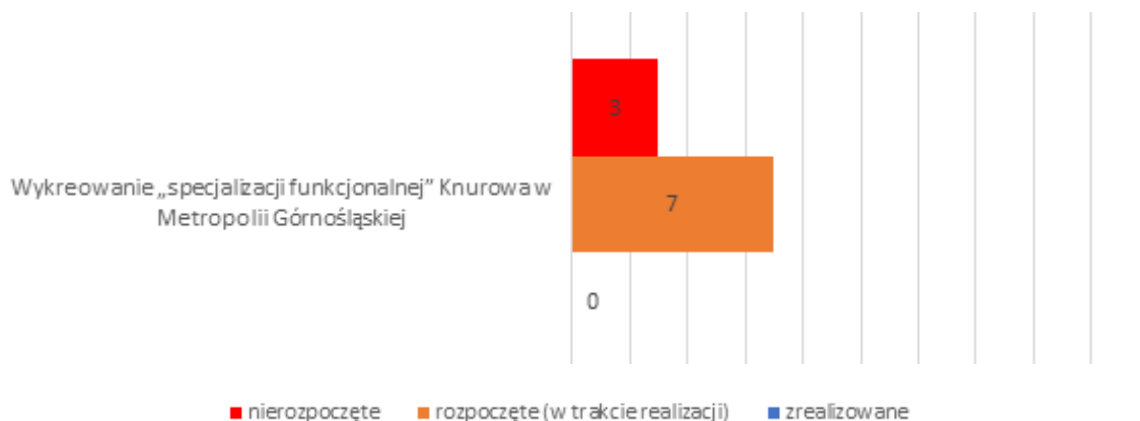
Źródło: Raport ewaluacyjny z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Knurów do 2020 roku, Knurów 2020.

Wykres 23 Stan realizacji projektów dla celu strategicznego: „Wzmocnienie i zróżnicowanie bazy gospodarczej miasta w kierunku branż tworzących trwałe miejsca pracy o wysokiej jakości.” na koniec 2019r.

Źródło: Raport ewaluacyjny z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Knurów do 2020 roku, Knurów 2020.

Wykres 24 Stan realizacji projektów dla celu strategicznego: „Wykreowanie „specjalizacji funkcjonalnej” Knurowa w Metropolii Górnośląskiej” na koniec 2019r.

Źródło: Raport ewaluacyjny z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Knurów do 2020 roku, Knurów 2020.

Raport monitoringowy oraz analiza ewaluacyjna pozwala na powtórzenie wniosku mówiącego, że realizacja polityki rozwoju gminy Knurów w latach 2016-2020 charakteryzuje się wysokim poziomem zaawansowania, a Strategia jest dokumentem faktycznie wdrażanym przez samorząd Gminy Knurów.

Ocena procesu wdrażania Strategii w latach 2016-2019 jest pozytywna i wynika z:

- dużej aktywności władz Miasta w zakresie realizacji projektów i zadań służących osiągnięciu celów oraz
- generalnej poprawy wskaźników charakteryzujących sytuację Miasta.

6. USTALENIA STRATEGII

6.1 Wizja i misja rozwoju Miasta Knurów

Kontynuując politykę rozwoju miasta, biorąc pod uwagę oczekiwania i aspiracje mieszkańców i ramy krajowej i regionalnej polityki rozwoju określa się w perspektywie roku 2030 kluczowe obszary interwencji publicznej w Mieście, do których zaliczono:

- środowisko,
- gospodarka,
- usługi dla mieszkańców,
- infrastruktura,
- przestrzeń.

Te zarysowane obszary w pełni wpisują się w dotychczasową wizję

Knurów miastem przyjaznym i otwartym, stwarzającym korzystne warunki rozwoju, pracy i komfortowego zamieszkania, którego oferta usług publicznych i położenie stwarza możliwość realizacji celów życiowych mieszkańców oraz planów inwestycyjnych przedsiębiorców.

Te pola stanowią kluczowy zakres aktywności samorządu miasta, w tym realizacji jego działań własnych oraz pobudzania innych podmiotów lokalnych do działania. Stanowią one również podstawę wyznaczenia priorytetów i celów strategicznych jako kluczowych jako wartości służących do realizacji misji miasta:

Knurów - zawsze po drodze

6.2 Cele strategiczne

W oparciu o wizję i misję oraz na podstawie wykonanej diagnozy sformułowano priorytety strategicznego rozwoju oraz system celów, na który składają się cele strategiczne i cele operacyjne Knurowa. Priorytety to sfery rozwoju, na których należy skupić uwagę w perspektywie strategicznej.

Cele odzwierciedlają konkretne wartości lub procesy jakie należy osiągnąć dla realizacji zdefiniowanej wizji rozwoju miasta. Są to:

- stany, które są ważnymi wartościami dla mieszkańców, albo warunkują osiągnięcie takich wartości,

- procesy, których kształtowanie prowadzi do osiągnięcia ważnych wartości dla mieszkańców,
- stany i procesy tworzące możliwości rozwoju podmiotów lokalnych.

Cele strategiczne w sposób ogólny, zaś cele operacyjne w sposób bardziej szczegółowy odpowiadają na pytanie *Co należy osiągnąć/zbudować w Knurowie do roku 2030.*

Realizacja wizji rozwoju miasta Knurów sprowadza się do skoncentrowania uwagi na czterech priorytetach przedstawionych na poniższym rysunku.

Rysunek 2 Priorytety strategicznego rozwoju Knurowa w perspektywie 2030 roku

Źródło: opracowanie własne stanowiące syntezę analiz uwarunkowań i oczekiwań podmiotów w Knurowie

Należy podkreślić, że **wszystkie priorytety są równie istotne**, a rozwój miasta wymaga ich współzależnej realizacji.

Dla każdego z priorytetów zaproponowano jeden cel strategiczny. Cele strategiczne zostały uszczegółowione przez cele operacyjne, co zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 16 Cele strategiczne i cele operacyjne w priorytetach rozwoju Knurowa.

Priorytety	Cele strategiczne	Cele operacyjne
Priorytet 1. Knurów prorozwojowy	C1. Knurów: miasto na miarę potrzeb i aspiracji mieszkańców.	C1.1. Knurów miastem dobrego startu życiowego.
		C1.2. Knurów miastem zrównoważonego społeczeństwa.
		C1.3. Knurów miastem zatrzymującym i przyciągającym mieszkańców.
		C1.4. Knurów miastem inicjatyw obywatelskich

Priorytety	Cele strategiczne	Cele operacyjne
<i>Priorytet 2. Knurów przyjazny</i>	C2. Knurów: miasto bezpieczne i harmonijne.	C.2.1. Knurów miastem zadbanym, funkcjonalnym i witalnym przestrzeni publicznych
		C.2.2. Knurów miastem zrównoważonej sytuacji ekologicznej.
		C.2.3. Knurów miastem eksponowanego i wykorzystywanego dziedzictwa kulturowego.
		C.2.4. Knurów miastem zrewitalizowanym
		C.2.5. Knurów miastem bezpiecznym
<i>Priorytet 3. Knurów przedsiębiorczy</i>	C3. Knurów: miasto transformacji gospodarczej.	C.3.1. Knurów miastem rozwijającej się przedsiębiorczości lokalnej.
		C.3.2. Knurów miastem o zrównoważonym rynku pracy.
<i>Priorytet 4. Knurów spójny</i>	C4. Knurów: miasto dobrze powiązane przestrzennie.	C.4.1. Knurów miastem o dobrym wyposażeniu infrastrukturalnym umożliwiającym realizację inwestycji mieszkaniowych i biznesowych.
		C.4.2. Knurów miastem z dogodnymi powiązaniami komunikacyjnymi z głównymi miastami Metropolii.

6.3 Kierunki działań na rzecz realizacji celów

Dla poszczególnych celów strategicznych określono grupy kierunków działań, będących kluczowymi zbiorami aktywności samorządu miasta w ramach działań własnych oraz wspieranych działań innych partnerów realizujących własne projekty i przedsięwzięcia.

Cele operacyjne	Kierunki działań
<i>C1.1. Knurów miastem dobrego startu życiowego.</i>	K.1.1.1. Rozwój nowoczesnej, elastycznie dostosowującej się do zmiennych potrzeb edukacji. K.1.1.2. Knurowska edukacja multimedialna: działania na rzecz wykorzystania w pracy szkół najnowszych technik teleinformatycznych. K.1.1.3. Podnoszenie dostępności usług publicznych i rynkowych wspierających funkcjonowanie rodzin. K.1.1.4. Wspieranie rozwoju dostępnego ekonomicznie budownictwa mieszkaniowego. K.1.1.5. Wspieranie i promocja talentów i osiągnięć dzieci i młodzieży.
<i>C1.2. Knurów miastem zrównoważonego społeczeństwa.</i>	K.1.2.1. Realizacja działań nakierowanych na poprawę stanu zdrowia mieszkańców poprzez poprawę warunków świadczenia usług zdrowotnych i profilaktykę zdrowotną. K.1.2.2. Poprawa dostępności usług i udogodnień dla seniorów. K.1.2.3. Ciągłe zwiększenie jakości usług i efektywności polityki społecznej. K.1.2.4. Rozszerzanie zakresu usług publicznych dostępnych w formie zdalnej.
<i>C1.3. Knurów miastem zatrzymującym i przyciągającym mieszkańców.</i>	K.1.3.1. Wspieranie realizacji inwestycji mieszkaniowych. K.1.3.2. Poprawa jakości komunalnych zasobów mieszkaniowych. K.1.3.3. Stworzenie wyprofilowanej, specyficznej oferty spędzania czasu wolnego, tworzącej atrakcyjny wizerunek miasta, o atrakcyjności lokalnej i ponadlokalnej, kreowanej we współpracy instytucji kultury, sportu i podmiotów gospodarczych. K.1.3.4. Promocja Knurowa jako atrakcyjnego ośrodka zamieszkania.
<i>C1.4. Knurów miastem inicjatyw obywatelskich.</i>	K.1.4.1. Tworzenie warunków organizacyjnych, kompetencyjnych i finansowych dla wzmacniania sektora pozarządowego. K.1.4.2. Promowanie liderów społeczności lokalnej. K.1.4.3. Podejmowanie działań na rzecz integracji i aktywizacji wspólnot lokalnych. K.1.4.4. Włączanie sektora pozarządowego w realizację zadań publicznych.
<i>C2.1. Knurów miastem zadbanym, funkcjonalnym i witalnym przestrzeni publicznych.</i>	K.2.1.1. Podnoszenie jakości terenów zielonych poprawiających estetykę i klimat miasta. K.2.1.2. Utrzymanie wysokiego poziomu infrastruktury rekreacyjno-sportowej.
<i>C2.2. Knurów miastem zrównoważonej sytuacji ekologicznej.</i>	K.2.2.1. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. K.2.2.2. Pomoc dla mieszkańców i przedsiębiorców w pozyskiwaniu wsparcia na inwestycje proekologiczne. K.2.2.3. Realizacja przedsięwzięć ograniczających negatywny wpływ zmian klimatycznych na jakość życia w mieście.

Cele operacyjne	Kierunki działań
	<p>K.2.2.4. Poprawa jakości powietrza (poprzez wspieranie wymiany źródeł ciepła, rozwój sieci ciepłowniczych, w tym ograniczenie niskiej emisji poprzez szerokie zastosowanie odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej i indywidualnych gospodarstwach domowych.</p> <p>K.2.2.5. Rozwój infrastruktury OZE, w szczególności fotowoltaiki.</p> <p>K.2.2.6. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej</p> <p>K.2.2.7. Rewitalizacja i rekultywacja terenów zdegradowanych i pogórnich.</p>
<i>C2.3. Knurów miastem eksponowanego i wykorzystywanego dziedzictwa kulturowego,</i>	<p>K.2.3.1. Podnoszenie wśród mieszkańców wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego Knurowa i jego obecności w przestrzeni miasta.</p> <p>K.2.3.2. Poprawa estetyki (jeżeli to konieczne: stanu technicznego) oraz przestrzeni wokół obiektów historycznych i symbolicznych miasta.</p>
<i>C2.4. Knurów miastem zrewitalizowanym</i>	<p>K.2.4.1. Kontynuacja działań na rzecz integrowania społeczności na obszarach problemowych.</p> <p>K.2.4.2. Rewitalizacja przestrzeni miejskich.</p> <p>K.2.4.3. Aktywne rozwiązywanie problemów społecznych.</p>
<i>C2.5. Knurów miastem bezpiecznym</i>	<p>K.2.5.1. Poprawa bezpieczeństwa w miejscach publicznych.</p> <p>K.2.5.2. Rozwój systemu kamer monitoringu wizyjnego.</p> <p>K.2.5.3. Poprawa bezpieczeństwa i drożności ruchu drogowego oraz bezpieczeństwa ruchu pieszych.</p>
<i>C.3.1. Knurów miastem rozwijającej się przedsiębiorczości lokalnej</i>	<p>K.3.1.1. Tworzenie przyjaznych przestrzeni dla nowej przedsiębiorczości.</p> <p>K.3.1.2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości nakierowanej na dostarczanie mieszkańcom miasta dóbr i usług.</p> <p>K.3.1.3. Promocja terenów inwestycyjnych.</p>
<i>C.3.2. Knurów miastem o zrównoważonym rynku pracy.</i>	<p>K.3.2.1. Podniesienie atrakcyjności oferty dla tworzących miejsca pracy inwestorów, w tym w oparciu o uzbrojone tereny, ponadregionalne powiązania komunikacyjne, zindywidualizowane podejściu do inwestorów.</p> <p>K.3.2.2. Podnoszenie dostępności oferty kształcenia ustawicznego realizowanej przez placówki edukacyjne i inne podmioty,</p> <p>K.3.2.3. Rozwój potencjału badawczo-naukowego Gminy Knurów.</p> <p>K.3.2.4. Wspieranie procesu przekwalifikowań oraz zakładania własnej działalności gospodarczej przez osoby odchodzące z branż tradycyjnych.</p>
<i>C.4.1. Knurów miastem o dobrym wyposażeniu infrastrukturalnym umożliwiającym realizację inwestycji mieszkaniowych i biznesowych.</i>	<p>K.4.1.1. Przygotowywanie terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych o pełnym uzbrojeniu pobudzających rozwój budownictwa indywidualnego oraz umożliwiających przyciąganie innowacyjnych firm oraz deweloperów budujących mieszkania o wysokim standardzie.</p> <p>K.4.1.2. Rozwijanie infrastruktury komunalnej, w tym drogowej.</p>
<i>C.4.2. Knurów miastem z dogodnymi powiązaniami komunikacyjnymi z głównymi miastami Metropolii.</i>	<p>K.4.2.1. Poprawa powiązań komunikacyjnych, umożliwiających mieszkańcom Knurowa korzystanie z udogodnień w głównych ośrodkach Metropolii Górnośląsko-Zagłębiowskiej.</p>

6.4 Uwarunkowania realizacji celów strategicznych

Do wyznaczonych celów strategicznych odniesiono kluczowe czynniki wewnętrzne charakteryzujące miasto tj. siły i słabości oraz czynniki i procesy zewnętrzne – szanse i zagrożenia.

Tabela 17 Główne uwarunkowania realizacji celów strategicznych – analiza SWOT

Cele strategiczne	Knurów: miasto na miarę potrzeb i aspiracji mieszkańców	Knurów: miasto tworzone przez mieszkańców	Knurów: miasto bezpieczne i harmonijne	Knurów: miasto transformacji gospodarczej	Knurów: miasto dobrze powiązane przestrzennie
Uwarunkowania rozwoju					
UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE					
SIŁY					
S1. Istniejący potencjał terenów inwestycyjnych	●			●	●
S2. Rozwijające się budownictwo mieszkaniowe	●		●		●
S3. Ponad 700 letnie dziedzictwo historyczne miasta	●	●	●		
S4. Działalność lokalnego centrum kultury, istniejąca infrastruktura w postaci Placu 700-lecia jako miejsca odbywania się imprez kulturalnych	●	●	●		
S5. Stabilnie realizowana polityka rozwoju miasta	●	●	●	●	●
SŁABOŚCI					
W1. Słabo zintegrowane środowisko lokalnych przedsiębiorców, brak więzi partnerskich i realizacji wspólnych projektów	●	●		●	
W2. Niewystarczająca liczba miejsc pracy w mieście, szczególnie dla ludzi młodych oraz kobiet	●	●		●	
W3. Niski poziom kapitału społecznego w połączeniu ze słabą aktywnością mieszkańców	●	●	●	●	
W4. Infrastruktura techniczna zmagająca się z problemem szkód górniczych				●	●
W5. Występowanie na terenie miasta dzielnic problemowych			●	●	●

Cele strategiczne	Knurów: miasto na miarę potrzeb i aspiracji mieszkańców	Knurów: miasto tworzone przez mieszkańców	Knurów: miasto bezpieczne i harmonijne	Knurów: miasto transformacji gospodarczej	Knurów: miasto dobrze powiązane przestrzennie
Uwarunkowania rozwoju					
wymagających rewitalizacji					
W6. Zanieczyszczenie środowiska w mieście, w tym występowanie problemu "niskiej emisji"			●	●	●
UWARUNKOWANIA W OTOCZENIU					
SZANSE					
O1. Znaczące fundusze zewnętrzne na rozwój w ramach unijnej perspektywy finansowej 2021-2027	●	●	●	●	●
O2. Dodatkowe środki wsparcia zewnętrznego wynikające z p[olityki europejskiej i krajowej np. Fundusz sprawiedliwej transformacji, Europejski Zielony Ład, Nowy Polski Ład	●	●	●	●	●
O3. Bliskie położenie autostrad – dobra dostępność transportowa (Autostrada A1 i A4), dobry dojazd do Knurowa			●	●	●
O4. Postrzeganie miasta jako leżącego na terenie GZM, a jednocześnie nie obciążone uciążliwościami życia w wielkim mieście	●		●		●
O5. Sąsiedztwo wielkich miast, w których działają instytucje naukowe mogące wprowadzić innowacje technologiczne			●	●	
O6. Rosnące znaczenie problematyki transformacji i rewitalizacji w rozwoju lokalnym w połączeniu z nowymi narzędziami interwencji i dedykowanymi działaniami i źródłami finansowania	●	●	●	●	●
O7. Ujęcie Knurowa w OSI regionalnych i możliwość wykorzystania kreowanych instrumentów adresowanych do tego typu terenów	●	●	●	●	●
ZAGROŻENIA					
T1. Niekorzystny wizerunek Knurowa w otoczeniu jako negatywnie postrzeganego miasta górniczego lub miasta „sypialni”	●		●	●	

Cele strategiczne	Knurów: miasto na miarę potrzeb i aspiracji mieszkańców	Knurów: miasto tworzone przez mieszkańców	Knurów: miasto bezpieczne i harmonijne	Knurów: miasto transformacji gospodarczej	Knurów: miasto dobrze powiązane przestrzennie
Uwarunkowania rozwoju					
T2. Problemy demograficzne związane z migracjami i starzeniem się społeczeństwa	●	●	●		
T3. Wyższa pozycja konkurencyjna sąsiednich miast dla prowadzenia biznesu	●			●	
T4. Obniżenie możliwości konkurencyjnych i inwestycyjnych gospodarek narodowych i regionalnych w wyniku kryzysów gospodarczych i zdrowotnych	●	●	●	●	●

6.5 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

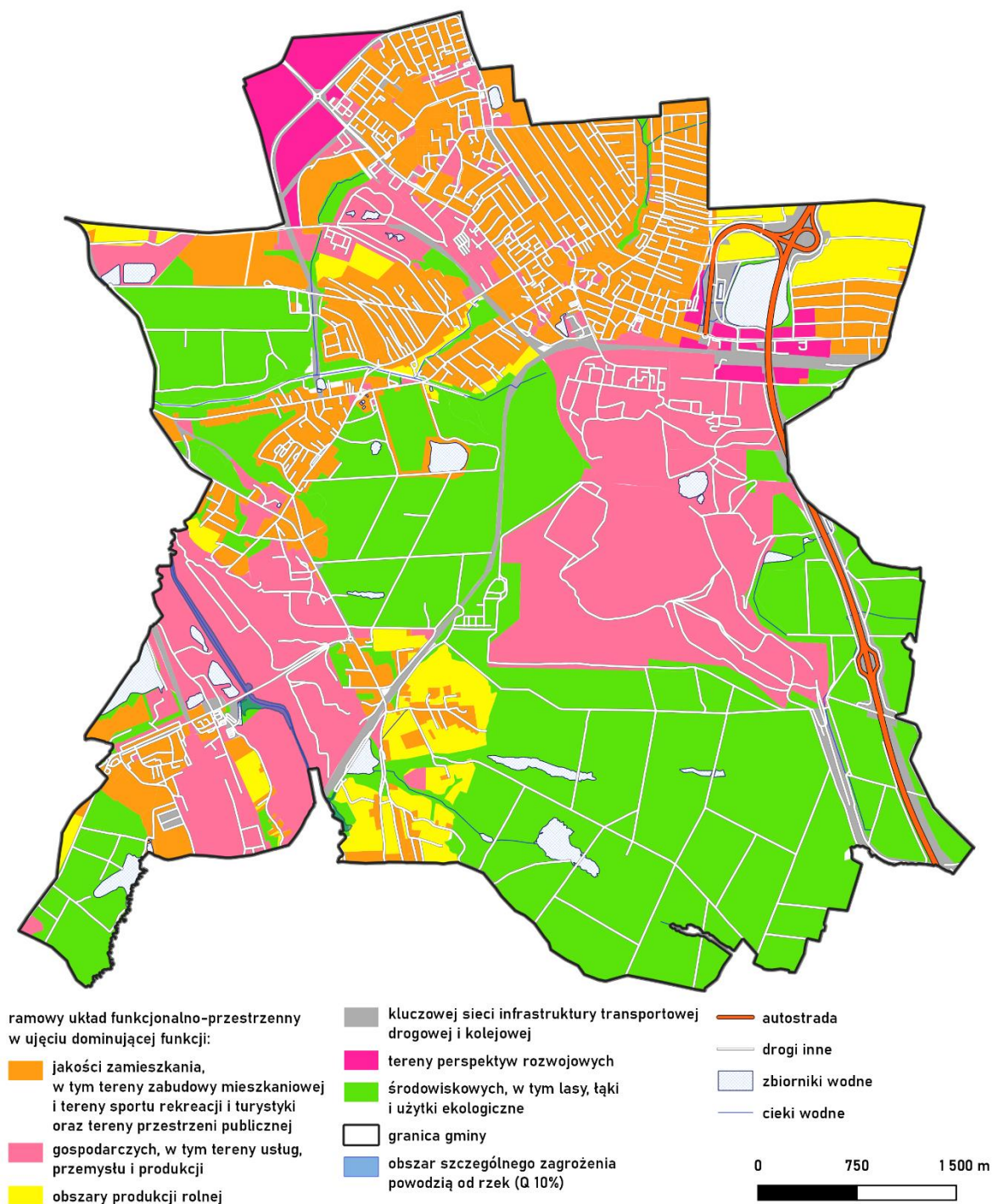
Strategia to kluczowy dokument określający politykę rozwoju miasta w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz określający ramy wymiaru przestrzennego. Biorąc pod uwagę sytuację rozwojową miasta oraz zachodzące procesy w otoczeniu, a także opierając się na zapisach Studium¹² można określić ramowy układ funkcjonalno-przestrzenny w ujęciu dominujących funkcji w przestrzeni miasta, tj. funkcji:

- jakości zamieszkania, w tym tereny zabudowy mieszkaniowej i tereny sportu, rekreacji i turystyki oraz tereny przestrzeni publicznej,
- gospodarczych, w tym tereny usług, przemysłu i produkcji,
- perspektyw rozwojowych,
- środowiskowych, w tym lasy, łąki i użytki ekologiczne,
- kluczowej sieci infrastruktury transportowej drogowej i kolejowej,
- produkcji rolnej.

12 Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Knurów, *UCHWAŁA RADY MIASTA Knurów z dnia 17.10.2018 r. NR LV./729/18 w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Knurów”*

Ponadto wskazano obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi zgodnie z Planem zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry¹³.

Rysunek 3 Ramowy układ funkcjonalno-przestrzenny

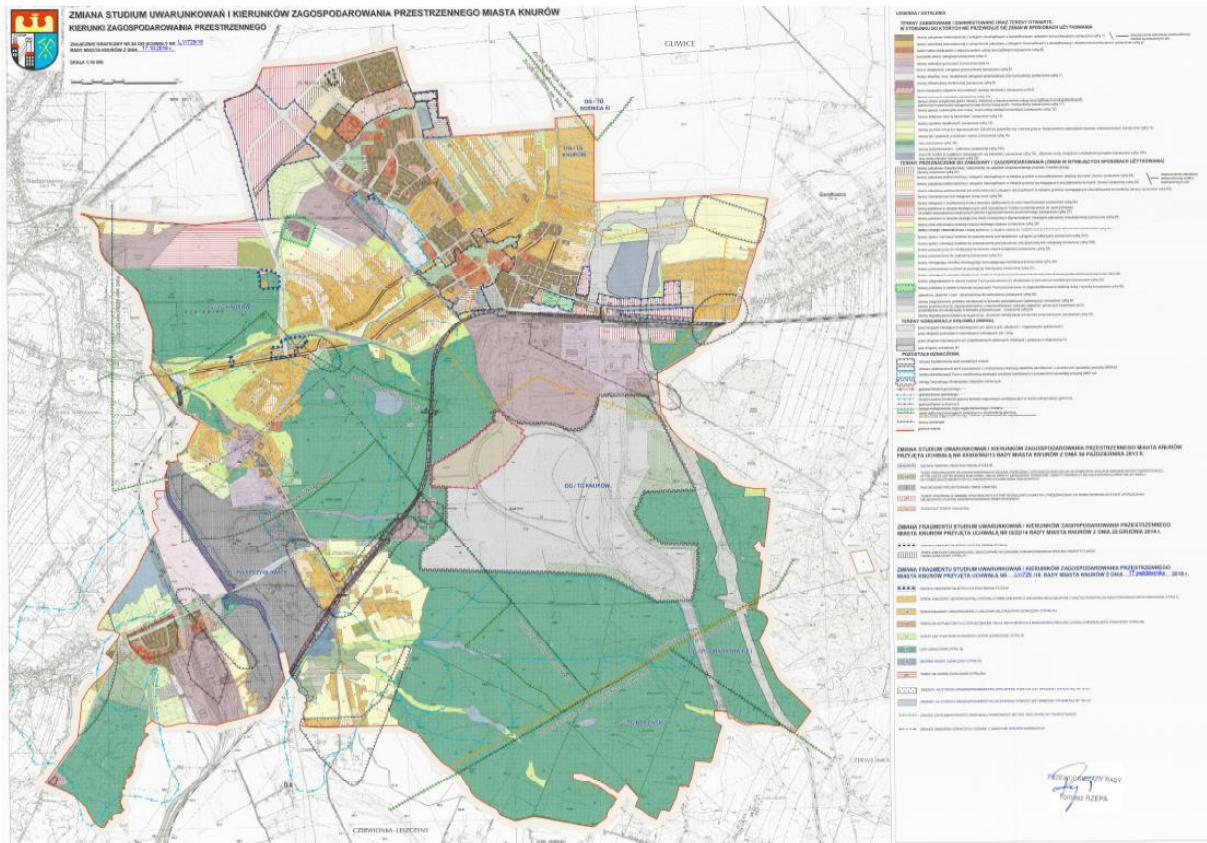

13 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry

Źródło: opracowanie własne

Zarysowany wyżej układ ma charakter generalny, a rozstrzygnięcia, w szczególności w zakresie granic obszarów, przeznaczenia i funkcji przestrzeni i terenów są ostatecznie delimitowane w Studium i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego Knuruwa.

Rysunek 4 Kierunki zagospodarowania Knuruwa wg Studium

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego miasta Knurów, *UCHWAŁA RADY MIASTA Knurów z dnia 17.10 2018 r. NR LV/729/182020*

6.6 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Dla realizacji celów rozwojowych niezbędna jest odpowiedzialna i skoordynowana polityka przestrzenna. Biorąc pod uwagę kluczowe kierunki rozwoju oraz jego uwarunkowania wskazuje się zbiór rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej obejmujący:

- ograniczenie presji inwestycyjnej na otwarte tereny zielone,
- rekultywację terenów pogórnich i poprzemysłowych na cele gospodarcze, społeczne i środowiskowe,
- lokalizację działań zmierzających do zrównoważonej transformacji społeczno-gospodarczej z realizacją działań wpływających na racjonalne korzystanie z zasobów środowiska naturalnego,
- kształtowanie spójnego systemu powiązań transportowych, umożliwiającego poprawę spójności wewnętrznej i dostępności zewnętrznej,
- promowanie wykorzystania rozwiązań nisko emisyjnych oraz odnawialnych źródeł energii,
- ochronę środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- planowanie i realizacja projektów w przestrzeniach publicznych spełniających wymogi dostępności i użyteczności dla wszystkich mieszkańców, w tym osób starszych i niepełnosprawnych.

6.7 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2030 ujęto obszary strategiczne określone w polityce państwa oraz wskazano 2 typy obszarów w ujęciu funkcjonalnym oraz problemowym w ujęciu regionalnym.

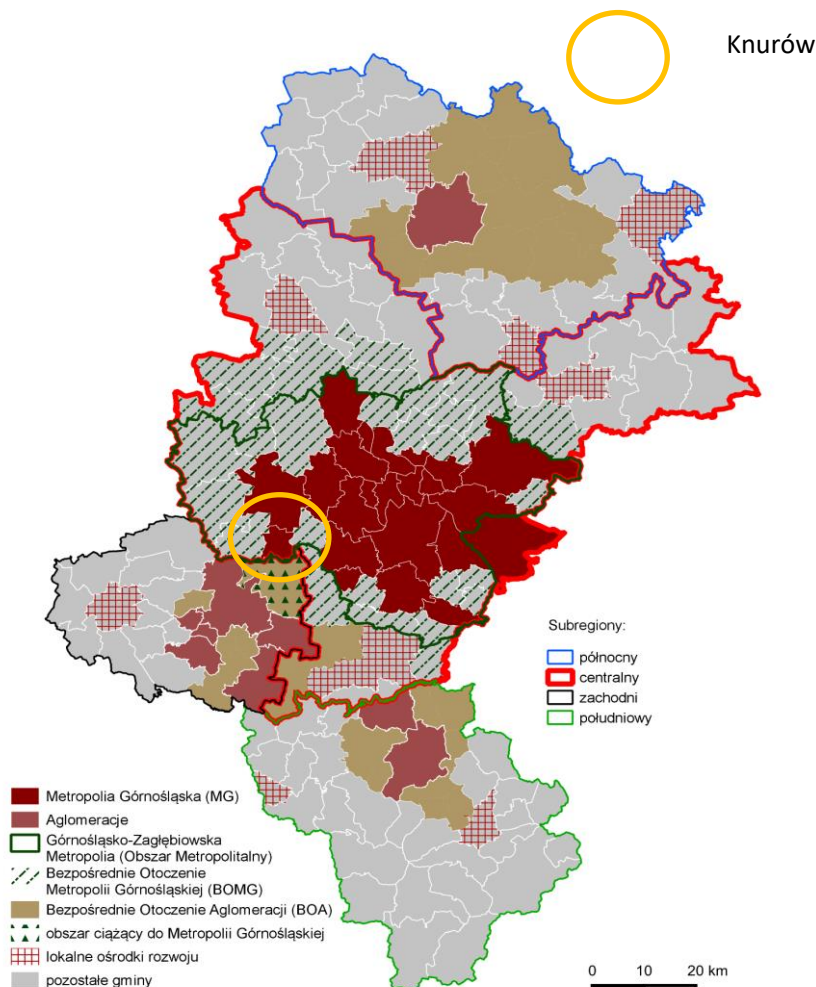
Miasto Knurów znajduje się w OSI regionalnych:

- w ujęciu funkcjonalnym jako element części rdzeniowej Metropolii Górnośląsko Zagłębiowskiej (GZM)
- w ujęciu problemowym jako OSI:
 - konkurencyjne – pozostałe ośrodki wzrostu oraz miasto o przeciętnych walorach przyrodniczych,
 - problemowe – miasta tracące funkcje, gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza oraz gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza.

W ujęciu funkcjonalnym Knurów stanowi jedno z miast Metropolii Górnośląskiej, będącej w Strategii Śląskie 2030 postrzeganej jako obszar o znaczeniu krajowym oraz europejskim, na terenie której są funkcje

metropolitalne, w tym w szczególności gospodarcze, naukowe, kulturalne i zdrowotne. Wyzwaniem dla Metropolii jest dalsze wzmacnianie procesów i powiązań metropolitalnych, w tym rozwój ośrodków naukowych i akademickich, centrów technologii i innowacji, przemysłów kreatywnych i wielkich wydarzeń.

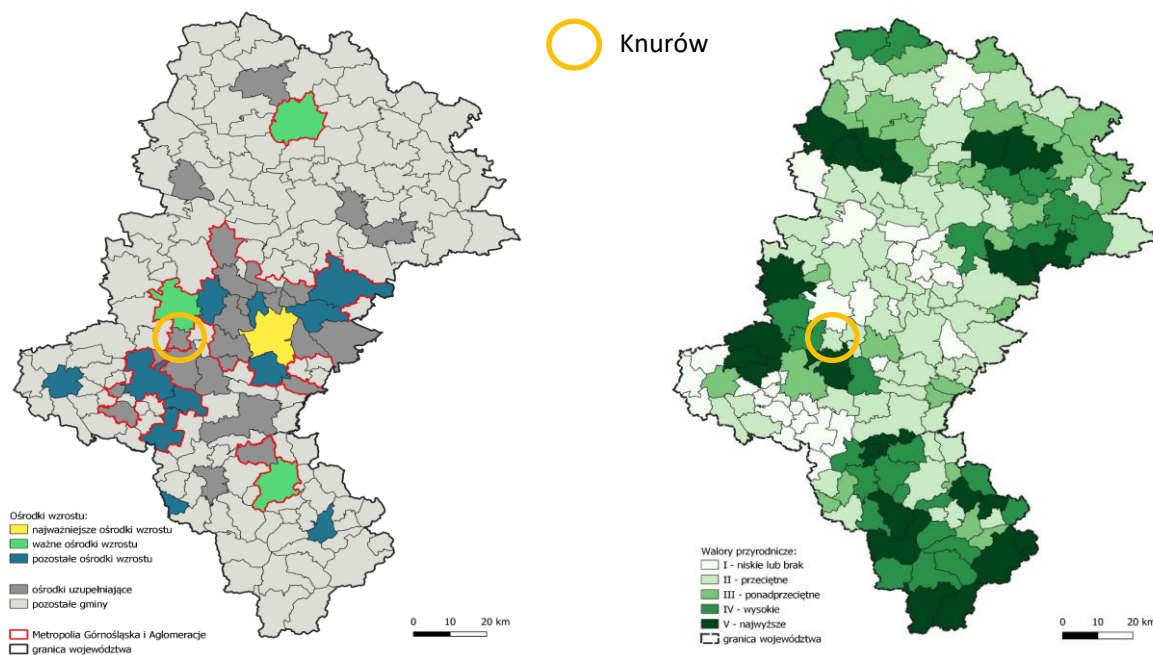
Rysunek 5 Subregiony województwa i ich ośrodki centralne w województwie śląskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego - Śląskie 2030*

Knurów stanowi również jedno z miast mających w strategii regionalnej status miasta będącego ośrodkiem wzrostu w kategorii uzupełniających ośrodków wzrostu. Ośrodki wzrostu w Strategii Śląskie 2030 to obszary, które powinny stanowić o sile regionu w przyszłości i jego pozycji konkurencyjnej. W związku z powyższym najważniejszym wyzwaniem dla tego obszaru jest podniesienie poziomu innowacyjności w sektorze przedsiębiorstw, wzmocnienie potencjału i skali oddziaływania oraz pozycji na arenie międzynarodowej ośrodków akademickich oraz sektora B+R. Istotny będzie również rozwój funkcji metropolitalnych, poprawa jakości środowiska i przestrzeni, tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy poprzez rozwój potencjału gospodarczego i zwiększenie poziomu inwestycji, pozwalających na zatrzymanie procesu „drenażu mózgów” przez inne atrakcyjne ośrodki metropolitalne.

Rysunek 6 OSI konkurencyjne w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2030

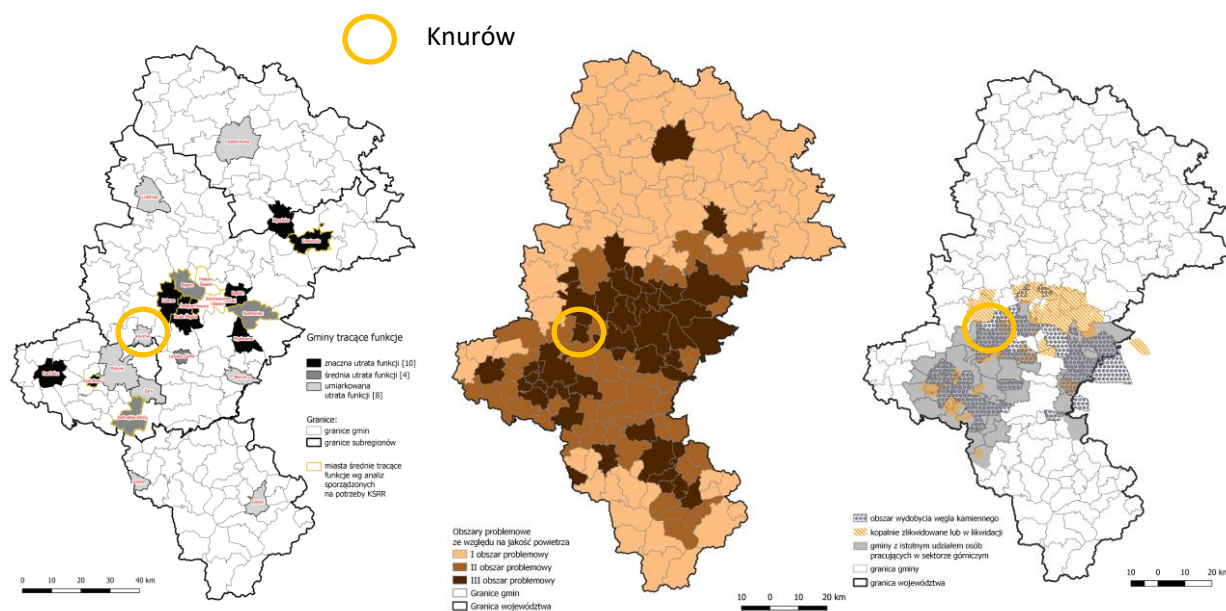
Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego - Śląskie 2030

Miasto Knurów ujęte jest również w regionalnych OSI problemowych:

- gminy tracące funkcje, wśród których Knurów zakwalifikowano do gmin o umiarkowanej utracie funkcji. W Strategii Śląskie 2030 wskazano, że szczególnie dedykowanymi działaniami dla gmin tracących funkcje są te, które przyczynią się do wzmocnienia ich potencjału gospodarczego, wzrostu inwestycji sektora przedsiębiorstw, rozwoju szeroko pojętych usług, poprawy dostępu do oferty kulturalnej i rekreacyjnej, a także związane są z rozwojem społeczeństwa obywatelskiego, aktywizacją mieszkańców, wsparciem procesów rewitalizacyjnych. Wyzwaniem jest również poprawa jakości przestrzeni oraz środowiska,
- gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza – gdzie Knurów jest jednym z ośrodków o najwyższym stopniu problemów związanych z jakością powietrza. W Strategii Śląskie 2030 określono, że największym wyzwaniem stojącym przed województwem na najbliższe lata jest ograniczenie niskiej emisji, gdyż to ona w największym stopniu odpowiada za przekroczenia norm jakości powietrza. Pożądane jest wsparcie rozbudowy sieci ciepłowniczej oraz włączenie w nią możliwie największej liczby budynków mieszkalnych, jak również generowania i wdrażania innowacji ograniczających negatywny wpływ na środowisko. Gminy ze swojej strony muszą podjąć wyzwanie egzekwowania przepisów tzw. „uchwały antysmogowej”. Jednocześnie podkreśla się, że zanieczyszczenie powietrza powoduje pogorszenie stanu zdrowia mieszkańców, wyzwaniem więc będzie również zapewnienie odpowiedniej profilaktyki i opieki medycznej.
- gminy w transformacji górniczej. Knurów jest miastem związanym z sektorem górniczym. W Strategii Śląskie 2030 wskazuje się potrzebę działań związanych z dalszą kontynuacją procesów restrukturyzacji sektora górniczego co wiąże się z występowaniem negatywnych skutków transformacji. W dokumencie regionalnym Knurów jest gminą o szczególnym natężeniu

problemów społeczno-przestrzennych. Strategia Śląskie 2030 wskazuje, że wyzwaniem dla gmin w transformacji jest znaczny udział terenów przemysłowych i poprzemysłowych oraz terenów, na których wystąpiły lub wystąpią skutki eksploatacji górniczej. Istotnym problemem jest zagospodarowanie terenów po zakończonej eksploatacji górniczej, a także przekwalifikowanie pracowników odchodzących z sektora górniczego. Podkreślono tam że w planowaniu rozwoju gospodarczego należy uwzględnić również konieczność zapewnienia możliwości funkcjonowania dla firm z branży okołogórniczej lub ich przebranżowienia w tym przekwalifikowania kadr. Istotną kwestią będzie również wsparcie dla rozwoju nowych oraz istniejących firm, które będą tworzyć nową bazę ekonomiczną gmin w transformacji górniczej. Ponadto zgodnie ze Strategią Śląskie 2030 poza tworzeniem alternatywnych miejsc pracy należy również ukierunkować wsparcie na poprawę jakości środowiska, rozwój usług publicznych, poprawę jakości przestrzeni publicznych, zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz rozwój oferty czasu wolnego.

Rysunek 7 OSI problemowe w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego - Śląskie 2030

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2030 wskazano że Wsparcie dla OSI będzie realizowane z wykorzystaniem instrumentów wskazanych w systemie wdrażania, w tym m.in.:

- przygotowanie indywidualnych instrumentów finansowych lub organizacyjnych,
- dedykowanie działań priorytetowo wspieranych w ramach konkursów organizowanych przez samorząd województwa śląskiego.

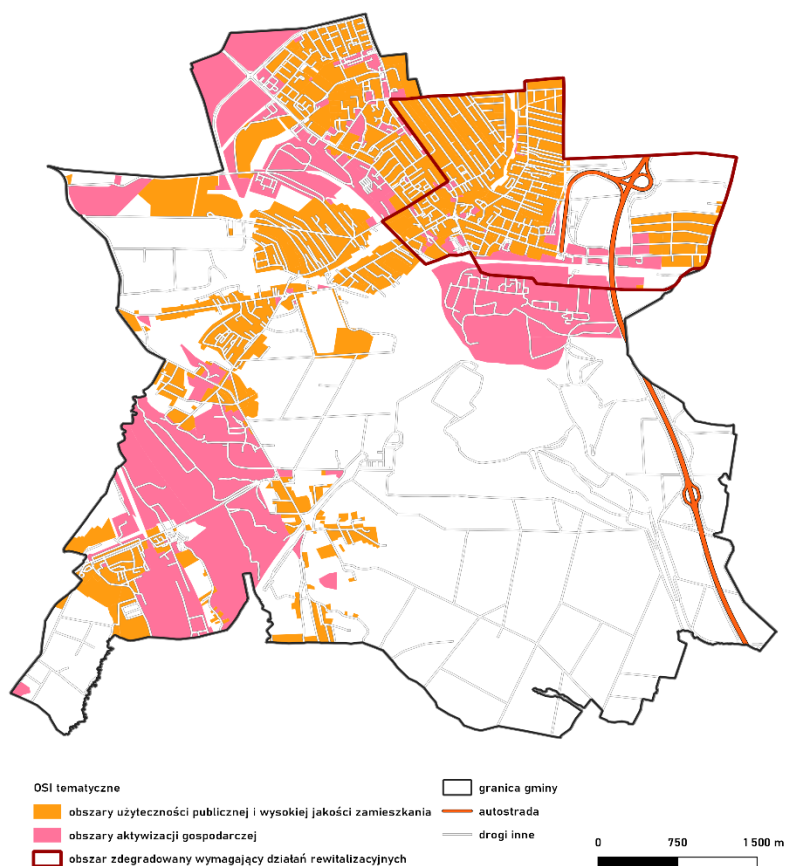
Ponadto wskazano grupy działań ukierunkowanych na wsparcie poszczególnych typów OSI. Gmina Knurów w zakresie realizacji aktywności ukierunkowanych wsparcie tego typu obszarów i planuje aktywnie realizować wskazane tam działania i korzystać z wskazanych w dokumencie regionalnym instrumentów.

6.8 Lokalne Obszary Strategicznej Interwencji wraz z zakresem planowanych działań

Na podstawie analizy potencjałów i deficytów wewnętrznych oraz biorąc pod uwagę kluczowe uwarunkowania rozwoju Knuruwa wynikające z trendów społecznych, ekonomicznych i gospodarczych a także uwzględniając kierunki polityki krajowej i regionalnej, w przestrzeni Knuruwa można wskazać 2 typu lokalnych Obszarów strategicznej interwencji:

- OSI obejmujące obszar całego miasta:
 - miasto jako obszar transformacji społeczno-gospodarczej,
 - miasto jako obszar intensywnych działań poprawiających jakość środowiska w szczególności powietrza,
- OSI tematy obejmujące wybrane tereny i przestrzeń miasta:
 - obszary użyteczności publicznej i wysokiej jakości zamieszkania,
 - obszary aktywizacji gospodarczej,
 - obszary zdegradowane wymagające działań rewitalizacyjnych.

Rysunek 8 Lokalne obszary strategicznej interwencji

Źródło: opracowanie własne

Instrumentami wsparcia Lokalnych Obszarów Strategicznej Interwencji będą projekty i działania lokalne obejmujące konkretne projekty realizacyjne samorządu Knurowa i partnerów realizacji Strategii. Wskazane obszary powinny być miejscami intensywnej (lecz nie wyłącznymi) realizacji kierunków działań, które zostały określone w niniejszej Strategii.

Tabela 18 Kluczowe działania dla Lokalnych Obszarów Interwencji

Lokalne Obszary Strategicznej Interwencji (zogniskowane przestrzennie)	Kluczowe kierunki działań
obszary użyteczności publicznej i wysokiej jakości zamieszkania	<ul style="list-style-type: none"> • Podnoszenie dostępności usług publicznych i rynkowych wspierających funkcjonowanie rodzin. • Wspieranie rozwoju urozmaiconej, adresowanej do różnych grup wiekowych, publicznej i rynkowej oferty usług czasu wolnego tworzących z Knurowa interesujące miejsce życia. • Zwiększanie dostępności usług i udogodnień dla seniorów • Poprawa bezpieczeństwa publicznego • Poprawa estetyki (jeżeli to konieczne: stanu technicznego) oraz przestrzeni wokół obiektów historycznych i symbolicznych miasta. • Poprawa bezpieczeństwa i drożności ruchu drogowego oraz bezpieczeństwa ruchu pieszych. • Rewitalizacja przestrzeni miejskich. • Poprawa jakości komunalnych zasobów mieszkaniowych • Modernizacja i podnoszenie standardu infrastruktury czasu wolnego. • Rozwijanie infrastruktury komunalnej, w tym drogowej. • Rozwój infrastruktury OZE, w szczególności fotowoltaiki. • Poprawa jakości powietrza (poprzez wspieranie wymiany źródeł ciepła, rozwój sieci ciepłowniczych, w tym ograniczenie niskiej emisji poprzez szerokie zastosowanie odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej i indywidualnych gospodarstwach domowych).
obszary aktywizacji gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie przyjaznych przestrzeni (terenów i obiektów) dla nowej przedsiębiorczości. • Przygotowywanie terenów inwestycyjnych i mieszkaniowych o pełnym uzbrojeniu pobudzających rozwój budownictwa indywidualnego oraz umożliwiających przyciąganie innowacyjnych firm oraz deweloperów budujących mieszkania o wysokim standardzie. • Rozwój infrastruktury OZE, w szczególności fotowoltaiki. • Rozwijanie infrastruktury komunalnej, w tym drogowej.
obszary zdegradowane wymagające działań rewitalizacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie realizacji inwestycji mieszkaniowych • Rewitalizacja przestrzeni miejskich. • Rewitalizacja i rekultywacja terenów zdegradowanych i pogórnich. • Rozwój infrastruktury OZE, w szczególności fotowoltaiki. • Poprawa jakości powietrza (poprzez wspieranie wymiany źródeł ciepła, rozwój sieci ciepłowniczych, w tym ograniczenie niskiej emisji poprzez szerokie zastosowanie

	odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej i indywidualnych gospodarstwach domowych.
--	---

7. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM FINANOWANIE I WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

7.1 Wdrażanie Strategii

Niniejszy dokument stanowi kontynuację polityki rozwoju określonej we wcześniejszej Strategii Gminy Knurów na lata 2016-2020 i jest podstawą działań w perspektywie roku 2030. Również zarysowany poniżej system wdrażania i monitorowania, stanowi kontynuację już zaimplementowanego modelu realizacji strategii i jej monitorowania z uwzględnieniem zmian wynikających z pojawienia się nowych instrumentów.

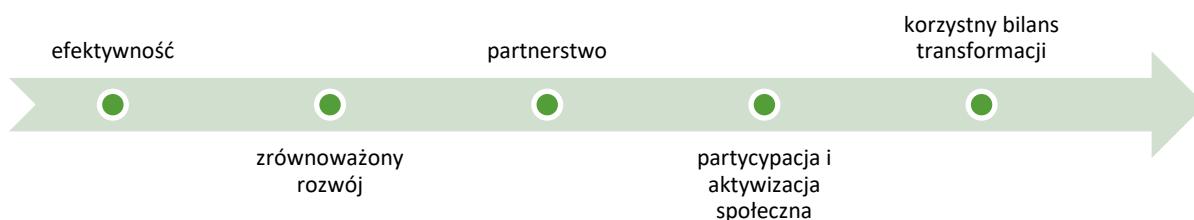
W związku z planowaną intensyfikacją polityki transformacji należy podkreślić, że przyjęty model partnerskiej realizacji jest nadal aktualny a sukces jej wdrażania zależeć będzie w głównie mierze od determinacji władz miasta.

Dla zapewnienia wysokiej skuteczności wdrażania Strategii niezbędne będzie oparcie tego procesu na kilku podstawowych zasadach, które stanowią podstawę realizacji dotychczasowej polityki miasta Knurów, do których zaliczyć należy zasady:

- partnerstwa – współpracę pomiędzy władzami miasta a innymi podmiotami działającymi w mieście oraz budowanie partnerstwa międzysektorowego,
- partycypacji i aktywizacji społecznej – włączenie się mieszkańców miasta w proces realizacji Strategii,
- zrównoważonego rozwoju – dbałość o równoważenie wymiaru społecznego, gospodarczego i infratechnicznego z zachowaniem wartości środowiskowych i przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności, zarówno obecnych oraz przyszłych pokoleń,
- efektywności – optymalizacji i maksymalizacji korzyści dla mieszkańców miasta w ramach podejmowanych działań

oraz zdefiniowaną w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego śląskie 2030 zasadę KORZYSTNEGO BILANSU TRANSFORMACJI wskazującą, że bilans działań restrukturyzacyjnych powinien być dodatni porównując elementy dodawane z działaniami likwidacyjnymi, zgodnie z regułami sprawiedliwej transformacji "just transition".

Rysunek 9 Zasady wdrażania Strategii

Źródło: Opracowanie własne

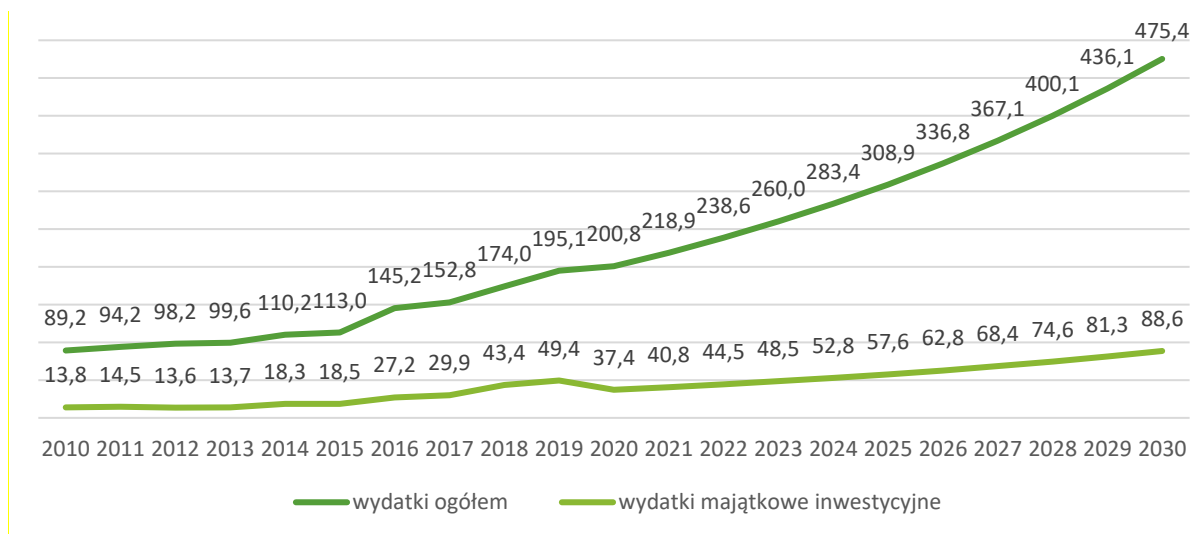
Podstawowym narzędziem wdrażania Strategii jest realizacja zadań własnych Gminy Knurów. Do głównych źródeł finansowania i współfinansowania działań na rzecz osiągnięcia celów Strategii zaliczyć należy środki:

- budżetu miasta,
- budżetu Państwa w ramach zaprojektowanych instrumentów polityki regionalnej, w tym w ramach instrumentów zaprojektowanych w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego, w tym dotacji, porozumień terytorialnych (gmina – województwo oraz gmina – rząd) oraz kontraktu programowego i sektorowego,
- krajowych i regionalnych programów finansowanych i współfinansowanych ze środków UE m.in. w ramach polityki spójności oraz funduszy związanych z procesem sprawiedliwej transformacji oraz funduszy odbudowy po pandemii COVID,
- środki partnerów publicznych,
- środki partnerów prywatnych.

W tym celu miasto podejmuje i będzie podejmować zadania związane z przygotowaniem odpowiednich projektów i wniosków oraz uczestniczy w pracach nad dokumentami, umożliwiającymi pozyskanie tego typu środków.

Ramy finansowe zostały oszacowane w perspektywie obowiązywania dokumentu to jest do roku 2030. Należy jednak podkreślić, że zakres merytoryczny, czas obowiązywania dokumentu i wielu realizatorów zaplanowanych działań powoduje że nie jest możliwe precyzyjne określenie wielkości finansowych realizacji dokumentu. Biorąc pod uwagę, że głównym podmiotem wdrażającym jest samorząd miasta Knurów podstawowe ramy finansowe stanowią środki wydawkowane z budżetu miasta. Wskazane na poniższym wykresie wielkości finansowe są szacunkowe, a ich wielkość może się zmieniać w zależności od zmian kompetencyjnych zadań samorządu miasta oraz wielkości środków budżetowych będących w gestii samorządu.

Wykres 25 Szacunkowa wielkość wydatków z budżetu miasta do roku 2030 w mln zł.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (uwzględniono w prognozie średnioroczny wzrost wydatków o 9% rocznie)

Istotnym instrumentem wdrażania będą też projekty innych podmiotów publicznych zarówno szczebla powiatowego, jak i regionalnego oraz krajowego. Miasto wspierać będzie również działania i projekty organizacji pozarządowych, społecznych oraz podmiotów sektora gospodarki poprzez stworzenie odpowiedniego klimatu i wsparcie współpracy międzysektorowej.

Istotnym wyzwaniem w zakresie wdrażania będzie podniesienie poziomu partycypacji mieszkańców w procesach decyzyjnych oraz w realizacji projektów partnerskich. Służyć temu będzie kontynuacja działań już podejmowanych przez organizację stałych konsultacji z mieszkańcami w kluczowych kwestiach rozwoju miasta oraz rozwój instrumentów obywatelskich.

Instrumentem wdrażania Strategii będzie również realizacja przedsięwzięć i projektów wynikających z dokumentów programowych, w tym w szczególności:

- Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej,
- Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwo gazowe,
- Strategii Rozwoju Subregionu Centralnego,
- Programu Ochrony Środowiska dla gminy Knurów.

Kluczowym podmiotem odpowiedzialnym za wdrożenie Strategii jest Prezydent Miasta Knurowa oraz podległy mu Urząd Miasta i inne jednostki podległe. Kontynuując dotychczasowy mechanizm wdrażania, w strukturze UM, działania związane z koordynacją wdrażania i monitorowania prowadzić będzie wydział właściwy ds. strategii we współpracy z innymi komórkami organizacyjnymi.

Komórki organizacyjne Urzędu Miasta oraz jednostki podległe oraz spółki gminne w toku realizacji Strategii powinny wspierać właściwy wydział poprzez:

- prowadzenie działań organizacyjnych na rzecz wdrażania konkretnych zadań i projektów, w tym pozyskiwanie partnerów i środków finansowych,
- realizację projektów merytorycznie odpowiadających kompetencjom wydziałów i jednostek,
- dostarczanie informacji do monitoringu, w tym gromadzenie danych do wskaźników realizacji celów i monitoringu uwarunkowań procesów rozwoju.

Ważnym zagadnieniem w procesie wdrażania Strategii jest zdefiniowanie kryteriów brzegowych wyboru projektów wdrożeniowych poza zdefiniowanymi w samym dokumencie, a realizujących Strategię. Do kryteriów tych zaliczyć należy:

- zakres przewidywanych, pozytywnych efektów dla społeczności miasta oraz wpływ na strategiczny długofalowy rozwój,
- społeczna akceptacja i wpływ na jakość życia w mieście,
- wysoka efektywność kosztowa projektu,
- ilość celów osiągniętych w wyniku realizacji projektu,
- kreowanie spójnego wizerunku miasta jako miejsca wysokiej jakości życia.

W oparciu o w/w kryteria corocznie będzie przygotowywany Plan implementacji Strategii, zatwierdzany przez Prezydenta Miasta, a określający zbiór projektów zdefiniowanych w obszarze poszczególnych priorytetów rozwoju. Szczegółowy tryb przygotowania Planu implementacji zostanie określony zarządzeniem Prezydenta Miasta.

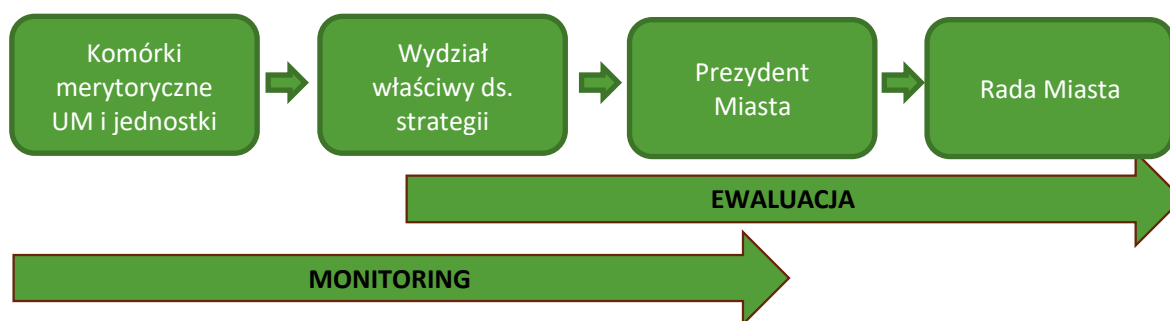
7.2 Monitoring i ewaluacja

Strategia jako instrument polityki rozwoju nie tylko określa główne cele i kierunki rozwoju, lecz także powinna umożliwiać reagowanie na zmieniające się warunki jej realizacji oraz pojawiające się nowe szanse w zakresie możliwości rozwoju, jak również zagrożenia dla tego procesu.

Z tego też względu realizacji Strategii towarzyszyć musi proces permanentnego monitoringu i okresowej ewaluacji. Proces ten powinien umożliwić identyfikowanie rozbieżności pomiędzy planami zawartymi w Strategii, a realnym wdrażaniem, w szczególności w odniesieniu do osiągnięcia wskaźników celów oraz podejmowania i realizacji działań i przedsięwzięć.

Poszczególne komórki merytoryczne Urzędu Miasta (wydziały/biura/pełnomocnicy) oraz jednostki podległe, w tym spółki gminne, zobowiązane będą do przedstawiania corocznych sprawozdań z realizacji tych planów. Raport monitoringowy, opracowany powinien być corocznie przez wydział właściwy ds. strategii, a wnioski z tego Raportu powinny stanowić wkład do corocznego Raportu o stanie gminy. Zakłada się, że Raport ewaluacyjny powinien być opracowany po upływie 4 lat i stanowić powinien element w procesie podjęcia decyzji o ewentualnej okresowej aktualizacji strategii.

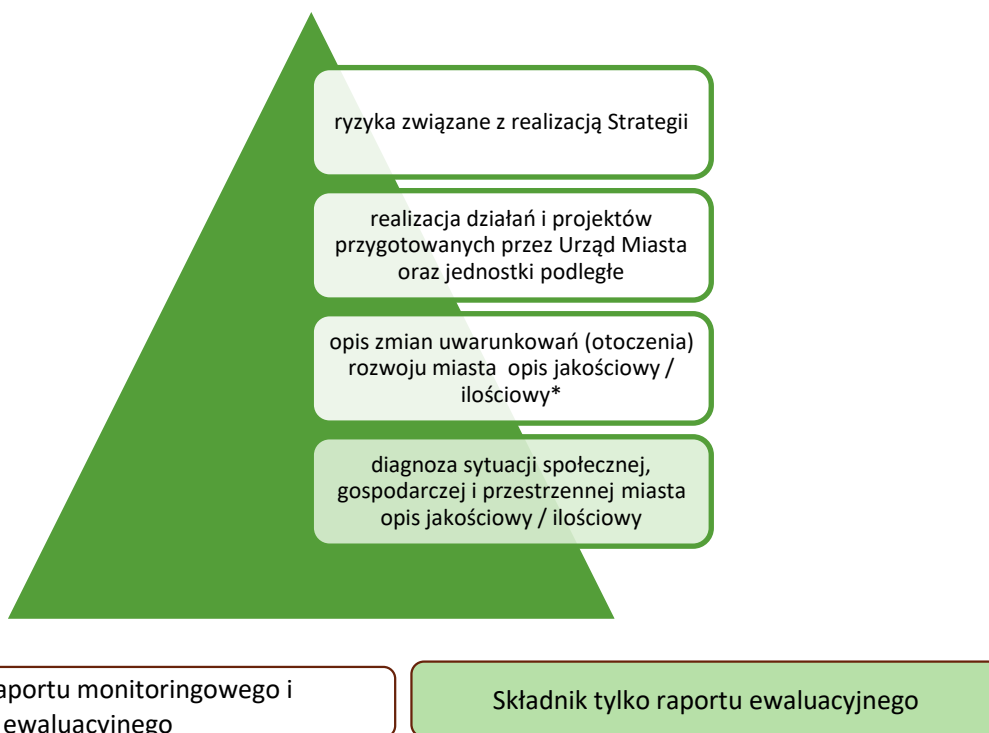
Rysunek 10 Proces monitoringu i ewaluacji

Źródło: Opracowanie własne

Raport ewaluacyjny powinien być opracowany w oparciu o analizę zmian w sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta oraz otoczenia na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego – Bank Danych Lokalnych (www.stat.gov.pl), Wojewódzkiego i Powiatowego Urzędu Pracy oraz danych własnych Urzędu Miasta oraz jednostek podległych.

Schemat 1 Struktura raportu monitoringowego i ewaluacyjnego

*bez danych ze statystyki publicznej w raporcie monitoringowym

Źródło: Opracowanie własne

Raport monitoringowy powinien określać w głównej mierze stopień osiągnięcia wskaźników efektów rzeczowych projektów wynikających z corocznych Planów implementacyjnych. Natomiast istotnym elementem raportu ewaluacyjnego powinna być również ocena kluczowych wskaźników odnoszących się do zdefiniowanych celów strategicznych i rezultatów .

Tabela 19 Pożądany kierunek zmiany wskaźników monitorowania celów

Cel strategiczny	Oczekiwane rezultaty działań	Kluczowe wskaźniki	Źródło danych	Pożądany kierunek zmiany wskaźnika w perspektywie 2030r	Wskaźniki produktów
Knurów: miasto na miarę potrzeb i aspiracji mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> zatrzymanie i przyciągnięcie nowych mieszkańców poprawa dostępności do dobrej jakości mieszkań zwiększenie możliwości i udziału mieszkańców w życiu społeczno-gospodarczym wzrost aktywności mieszkańców w procesach zarządzania miastem obniżenie koniecznego wsparcia z systemu pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba mieszkań komunalnych Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych w mieście Liczba kół/klubów / sekcji i członków Liczba osób głosujących w ramach przygotowania budżetu obywatelskiego Liczba osób korzystających z pomocy społecznej 	GUS	Wzrost	Zgodnie z kartami projektów/zadań przygotowanymi przed przystąpieniem do ich realizacji, wyrażone w rzeczywistych produktach danego projektu i pośrednich efektach i ujętymi w corocznym planie implementacji
			GUS	Wzrost	
			GUS	Wzrost	
			GUS	Wzrost	
			UM	Wzrost	
Knurów: miasto bezpieczne i harmonijne	<ul style="list-style-type: none"> zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznych i miejsc rekreacji dostępności do infrastruktury komunalnej odciążającej środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wniosków dot. wymiana źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach Ilość odpadów wytworzonych na 1 mieszkańca w ciągu roku Ilość zużytej energii elektrycznej i wody na 1 mieszkańca w ciągu roku Powierzchnia terenów zielonych (parki i zieleńce) Udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej, wodnej i kanalizacyjnej, 	UM	Wzrost	
			GUS	Spadek	
			GUS	Spadek	
			GUS	wzrost	
			GUS	wzrost	
Knurów: miasto	<ul style="list-style-type: none"> wzrost 	<ul style="list-style-type: none"> podmioty wpisane 	GUS	Wzrost	
			GUS	Wzrost	

<i>Cel strategiczny</i>	Oczekiwane rezultaty działań	Kluczowe wskaźniki	Źródło danych	Pożądaný kierunek zmiany wskaźnika w perspektywie 2030r	Wskaźniki produktów
<i>transformacji gospodarczej</i>	<ul style="list-style-type: none"> aktywności gospodarczej mieszkańców • rozwój i zmiana profilu bazy ekonomicznej miasta 	<ul style="list-style-type: none"> do rejestru na 1000 ludności • podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym • liczba podmiotów w sektorze usług w ogólnej liczbie podmiotów. 	<ul style="list-style-type: none"> GUS GUS 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost Wzrost 	
<i>Knurów: miasto dobrze powiązane przestrzennie</i>	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa atrakcyjności inwestycyjnej miasta • poprawa drożności systemu komunikacyjnego • poprawa 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych oddanych do użytkowania mieszkań • Liczba wypadków drogowych 	<ul style="list-style-type: none"> GUS KWP 	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost Spadek 	

Źródło: Opracowanie własne

8. SPÓJNOŚĆ Z LOKALNYMI, REGIONALNYMI, KRAJOWYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Tabela 20 Zgodność celów rozwoju Knuruwa z celami SOR

Cele Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020
(z perspektywą do 2030 r.)

cel Strategii Miasta	Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
<i>Knurów: miasto na miarę potrzeb i aspiracji mieszkańców</i>	☐	☐	☐
<i>Knurów: miasto bezpieczne i harmonijne</i>		☐	☐
<i>Knurów: miasto transformacji gospodarczej</i>	☐		☐
<i>Knurów: miasto dobrze powiązane przestrzennie</i>	☐	☐	☐

Tabela 21 Zgodność celów rozwoju Knuruwa z celami KSRR

Cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030

cel Strategii Miasta	Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
<i>Knurów: miasto na miarę potrzeb i aspiracji mieszkańców</i>	☐	☐	
<i>Knurów: miasto bezpieczne i harmonijne</i>	☐		☐
<i>Knurów: miasto transformacji gospodarczej</i>	☐	☐	
<i>Knurów: miasto dobrze powiązane przestrzennie</i>	☐	☐	☐

Tabela 22 Zgodność celów rozwoju Knuruwa z celami regionalnymi

Cele Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego 2030

cel Strategii Miasta	Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym
<i>Knurów: miasto na miarę potrzeb i aspiracji mieszkańców</i>	☐	☐		
<i>Knurów: miasto bezpieczne i harmonijne</i>		☐	☐	☐
<i>Knurów: miasto transformacji gospodarczej</i>	☐		☐	
<i>Knurów: miasto dobrze powiązane przestrzennie</i>	☐	☐	☐	

